Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 2 декабрь • Пайшанба • № 129 (14157) ترکستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

«КЕЛАЖАКНИ ЎЗҚЎЛИМИЗ БИЛАН ЯРАТИШИМИЗ КЕРАК»

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллигига расмий-амалий сафари якунларига доир

Инглиз ёзувчиси Даниэл Дефонинг «Робинзон Крузо» романини илк бор ўқиб чиққаним кечагидай ёдимда. Бу асар инсоннинг беқиёс иродасини, мардона куч-қудратини намойиш этади. Қаҳрамон битта уруғдан буғдойзор, битта туёқдан егулик-ичкилик, ёввойисифат кимсадан дўст яратади. Ёввойи табиат қўйнида ёлғиз қолсада, сабр-бардош, чидам кўрсатиб, сезги-сезим ақлу хуш билан омон қолади ва ниҳоят, яна жамиятга қайтади.

Турган гапки, бугунги Ўзбекистон Робинзон Крузо тақдир тақозоси ила тушиб қолган қора ўрмон эмас. Унда инсон учун, халқ учун асрлар оша шаклланиб келган шарт-шароит, ишлаб чиқариш имкониятлари мавжуд. Лекин гап ана шу мавжуд асослардан оқилона, фойдаланишда қолган. Дунёга бор бўй-басти билан ростмана чиқишда, инсониятга ўзлиги билан қўшилишида, чинакамига фаровон ҳаёт кечиришда қолган. Бизнинг фикри ожизимизча, Президент Каримов ана шундай мушоҳадалар боис тинимсиз саъй-ҳаракат қилмоқда.

Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллиги мустақил Ўзбекистон Президенти сафарга борган ўн олтинчи мамлакат. Икки йил нари-берисида шундай миқёсларни забт этишнинг ўзи бўлмаслиги сал-пал фикрловчи ҳар бир одамга аён. Ва яна шуни таъкидлаб ўтишни истардикки, қилни қирқ ёрган, ҳар бир нарсадан нуқул фойда кўришни кўзлаган турфа хил давлат раҳбарлари билан очиқчасига гаплашиш, музокаралар олиб бориш театр саҳнасида қўғирчоқ ўйнатиш ҳам эмас. Сеҳрли диёрларга қадам қўйиш жаннатмонанд боғларда сайр-томоша ёки мовий денгизларда фараҳбахш кезишлар дея тушунганлар ҳам катта хато қилишади.

Маълумки, Буюк Британия ва Шимолий Ирландия сафари олдидан Ўзбекистон Президенти Жаҳон банкининг Европа ва Марказий Осиё минтақаси бўйича вице-президенти Вильфрид II Тальвицни қабул қилган эди. Ўз навбатида сўнг Тальвиц Ислом Каримовга миннатдорчилик мактуби йўллади ва унда баъзи истакларини ҳам баён этди: «Жаҳон банки ислоҳот йўллари собиқ Совет Иттифоқи республикалари ўртасида. ҳар бир мамлакатнинг иқтисодий ва ижтимоий андозалари хусусиятига ҳамда ташқи ресурслар зарурати масаласига бўлган талабга асосан бир-биридан фарқ қилишини эътироф этади. Биз Ўзбекистон ва Жаҳон банки ўртасида узоқ муддатли муносабатлар боғланишини сабрсизлик билан кутмоқдамиз. Бу — Сизнинг молиявий сармоялар бўйича эҳтиёжингизга ва ҳукумат ўтказаётган ислоҳотлар дастурига кўмак берувчи тўловлар нисбатини тезда ўзини қоплайдиган маблағ билан таъминлашга мос тушган бўлур эди».

Президент Каримовнинг 23 ноябрь куни «Ротшильд энд Санз ЛТД» банки раҳбарияти ва ишбилармонлари билан мулоқоти юқорида баён қилинган истакларга хосу мос келди. «Ротшильд энд Санз ЛТД» — Буюк Британиядаги 20 та йирик ва етакчи банклар сафидан жой олган хусусий банкдир. 1798 йилда ташкил топган. Банк раиси сэр Эвелин де Ротшильд. Унинг асосий фаолият соҳалари банк иши, хазинадорлик ва корпоратив молиялашувни қамрайди. Бу банк қимматбаҳо металлар билан операция қилиш бўйича халқаро банклар ичида пешқадамдир.

Президент Каримов банкирлар билан суҳбатда Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий вазият, амалга оширилаётган ислоҳотлар, жумҳуриятимизнинг иқтисодий имкониятлари, табиий бойликлари, муаммоларию келажакдаги вазифаларига-

СУРАТДА: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Буюк Британия Бош вазири Жон Мейжор рафиқалари билан. Анвар ИЛЕСОВ олган сурат.

ча тўхталди. Чунки бу зарурат: токи бу корчалонлар мустақил Ўзбекистон тўғрисида тўлиқроқ маълумот олсин. «Сизлар, — деди Президент, — ё Ўзбекистон ҳақида ростдан ҳам ҳеч нарса билмайсизлар ёки жуда эҳтиёткор одамларсиз... Марказингиз нега жуда суст фаолият кўрсатяпти? Бизда қанча-қанча олтин кўкрагини захга бериб ётибди...». Бу лутфга банк вакиллари шўхшан хайриҳоҳлик билдириб кулишди. Орадан парда кўтарилди. Савол-жавоблар бошланиб кетди.

Албатта, инглизлар ва айниқса, унинг ишбилармон вакиллари Марказий Осиё ҳақида, Амир Темур юрти тўғрисида билмаслиги мумкин эмас. Жаҳон афкор оммаси орасида бир омади гап юради: «Қаерда петрол — нефть ва олтин заҳираси бўлса, ўша ерда британияликлару америкаликлар ҳозиру нозир». «...Эҳтиёткор одамларсиз», — деган дангал гап билан Президент Каримов банкирларнинг қулфи дилини очиб юборди. Илк самара юз кўрсатди: суҳбат сўнггида банкнинг эксперт маблағини таъминлаш директори Роберт Скаллон яқин ойлар ичида Ўзбекистонга сафар қилиб, расмий шахслар билан иш доирасида муҳокама қилиш истагини билдирди.

Навбатдаги учрашув Европа Қайта тиклаш ва тараққиёт банкининг раҳбарлари, йирик вакиллари, етакчи ишбилармонлари билан бўлиб ўтди.

Европа Қайта тиклаш ва тараққиёт банки 1990 йилнинг бошида Франция Президенти Ф. Миттеран ташаббусига кўра ташкил этилиб, унинг штаб-квартираси Лондонда жойлашган. Банк фаолиятидан кўзда тутилган мақсад уни таъсис этиш тўғрисидаги Битимга биноан бозор муносабатларини кўзда тутган очиқ иқтисодиётга ўтишга ёрдам бериш, демократия ва бозор иқтисодиёти тамойилларига содиқ бўлган Марказий ва Шарқий Европа мамлакатларида хусусий ишбилармонлик фаолиятини ривожлантиришга кўмаклашишдир.

Банк ўз аъзоларига структуравий ва тармоқ иқтисодий ислоҳоти, шу жумладан монополиядан, марказлашувдан ҳоли бўлиш, нодавлат мулкини хусусийлаштириш ишларини амалга оширишда кўмаклашиш орқали шу мамлакатларни жаҳон иқтисодий ҳамжамиятига

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУДУДИДА «СЎМ-КУПОН»ЛАР МУОМАЛАСИ ТАРТИБИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Истеъмол бозорини муҳофаза қилиш, пул муомаласини мустаҳкамлаш, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида «Сўм-Купон»ларни жорий этиш борасида ҳукуматнинг илгари қабул қилган қарорларига ҳамда уларнинг муомала тартибини янада такомиллаштириш зарурлигига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Белгилаб қўйилсинки, 1993 йилнинг 6 декабридан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида 1993 йил 15 ноябрда муомалага чиқарилган қиймати 1, 3, 5, 10, 25, 50, 100, 200, 500, 1000, 5000, 10000 бўлган «Сўм-Купон»лар қонуний тўлов воситаси ҳисобланади.

«Сўм-Купон»лар Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида давлат, кооператив ҳамда бошқа корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоа хўжаликлари ва аҳоли томонидан барча турдаги тўловларга, шунингдек банк муассасалари ва Алоқа вазирлиги корхоналари томонидан жорий ҳисоб-китоб счетларига, омонатларга, аккредитивларга қўшиш учун ва пул ўтказиш учун чекловларсиз қабул қилиниши мажбурийдир.

Россия Банкининг 1993 йилда чиқарилган барча қийматлардаги қоғоз пуллари Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида «Сўм-Купон»лар билан бир қаторда тўлов воситаси сифатида чекловларсиз қабул қилинади.

2. Товарлар ва хизматларнинг ҳақини тўлаш учун «Сўм-Купон»лар билан бир қаторда СССР Давлат банкининг 1961 — 1992 йилларда чиқарилган қуйидаги қоғоз пулларидан:

қиймати 50 ва 100 рубль бўлган пуллардан — 1993 йилнинг 15 декабригача;

қиймати 1, 3, 5, 10 ва 25 рубль бўлган пуллардан — 1994 йилнинг 1 январигача бўлган муддатда тўлов воситаси сифатида фойдаланиш мумкинлиги белгилаб қўйилсин.

Мазкур қоғоз пулларни 1993 йилнинг 6 декабридан бошлаб Ўзжамғармабанк муассасалари омонатларга қабул қилмайдилар.

3. «Ўзбексавдо» давлат уюшмаси, Ўзбекбирлашув тизимларидаги улгуржи ва чакана савдо корхоналари, савдо тармоқларига эга бўлган вазирликлар ва идоралар:

майда улгуржи савдо тариқасида корхоналар ва ташкилотларга ноозиқ-овқат товарларини сотишдан ташқари, 1993 йилнинг 6 декабридан товарларни яна сота бошласинлар;

бозор фондидаги озиқ-овқат маҳсулотларини фақат болалар муассасаларига, шифохоналарга, даволаш-профилактика муассасаларига, дам олиш уйларига, кексаларнинг интернатларига, ногиронлар учун мўлжалланган уйларга, ўқув муассасалари ҳамда бошқа ижтимоий-маданий муассасаларга сотсинлар;

чеклар ва чек дафтарчалари бўйича товарлар сотишни белгиланган тартибда чекловларсиз амалга оширсинлар.

4. Товарларни сотишдан ва пулли хизматлардан тушадиган пул даромадларининг ҳолатини назорат қилиш бўйича Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 19 ноябрдаги 561-сон қарорига мувофиқ Марказий банкнинг туман, шаҳар муассасалари ҳузурида тузилган комиссиялар пул топширувчи ҳар бир корхона, муассаса ва ташкилотдан тушган «Сўм-Купон»лар ва рублларидаги даромадларни албатта ҳар куни инкассация қилиш, тезкорлик билан ҳисобга олиш, таҳлил этиш борасидаги ишларни кучайтирсинлар.

Даромадни инкассация қилиш борасида белгиланган тартибни бузиш ҳоллари аниқланган тақдирда амалдаги қонунларга мувофиқ тезкорлик билан чоралар кўрилсин.

5. Ўзжамғармабанк муассасалари 1993 йилнинг 6 декабридан бошлаб 200 минг рублдан ортиқ бўлган алоҳида махсус фоизсиз счетларга қўйилган омонатлардан ташқари, фуқароларнинг счетларидан товарлар сотиб олиш ва хизматлар ҳақини тўлаш учун омонатчининг хоҳишига кўра ҳисоб-китоб чеклари ва чек дафтарчаларини бера бошласинлар. Ўзжамғармабанк муассасалари фойдаланилмаган ҳисоб-китоб чекларининг ҳақини «Сўм-Купон»лар билан тўламайди

6. Ўзжамғармабанк муассасалари нақд «Сўм-Купон»лар билан таъминлаб борилишига қараб 1994 йилнинг 1 январидан бошлаб омонатлар нақд пул билан берилсин.

7. Ушбу Қарор қандай бажарилаётганини назорат қилиш республика комиссиясининг раиси ўртоқ А. Муталов зиммасига юклатилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1993 йил 30 ноябрь.

ТАШМАЧИЛАР ҚЎЛГА ТУШДИ

Фарғона «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасида қиймати 250 минг сўмлик целлофан қоплар бир кечада ғойиб бўлди. Бунинг сирини ҳеч ким билмади. Вилоят ва Қиргули тумани ички ишлар ходимларининг саъй-ҳаракати билан жумбоқ ечилди.

Маълум бўлишича, корхонанинг аммиак ишлаб чиқариш цехи машинисти Ҳотам Исмоилов илгари судланган Музаффар Ортиқов билан тил бириктириб, кимёвий дорилар сақланадиган омборга 10 минг дона целлофан қопни яшириб қўйган. «Ўлжа»ни олиб чиқиб кетиш мақсадида бирлашма ҳайдовчиси Машраб Маҳмудовни ҳам «операция»га жалб этган. Унинг юк машинасида 4 минг 900 дона қопни олиб чиқиб кетган.

Бироқ, ташмачилар узоққа боролмади. Ички ишлар ходимлари уларни қўлга олди. Вилоят халқ суди ташмачиларга қилмишига яраша жазо белгилади.

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири.

Республикамиздаги ҳар бир вилоятнинг ўз ўрни, мустақилликка қўшаётган каттагина ҳиссаси бор. Айниқса, бунда ёшларнинг ҳам ўз улуши борлигини ҳамма яхши билади. Даврнинг шиддатли одимлари одамлардан ўйлашни, мушоҳада қилишни ва меҳнатга ижодий ёндашишни тақозо қилмоқда. Қаерга қараманг, ўзгаришлар бўляпти. Кичик корхоналар, фирмалар, фермер хўжаликлар тузилмоқда. Буларнинг ҳамма-ҳаммаси халқимизнинг дастурхони тўкин, усти бут бўлиши учун қилинаётган савоб ишлардир.

Биз — журналистларнинг вазифаси эса яхши ишларни тарғиб, ёмон ишларни эса танқид қилишдир. Бугунги кундаги ўзгаришларни инобатга олиб, таҳририятимиз республикамиз вилоятларидаги янгиликларни ёритиш мақсадида ҳар бир вилоятнинг бир куни ҳақида газетамизда хабарлар бериб боришни режалаштирди. Масалан: «Фарғонанинг бир куни», «Сурхондарёнинг бир куни» ва... Ўйлаймизки, бу савобли ишлардан жойлардаги жамоатчи мухбирларимиз ҳам четда қолмайдилар. Таҳририятимиз ўз мухбирлари қатори сиз — жамоатчи мухбирларнинг ҳам жойлардан юборган хабарларингиз, танқидий мақолаларингиздан ҳамда суратларингиздан фойдаланади. Биринчи навбатни фарғоналик махсус мухбиримиз Рустам Бой МУҲАММАДга берамиз.

ФАРҒОНАНИНГ БИР КУНИ

ЯНГИ КАШФИЁТ

Картошкачиликка ихтисослашган Сўх туманининг барча хўжаликларига бу йил голландияча услуб билан «Кардиналь» навли уруғ экилган эди. Айни кунларда туманда ҳосил тўлиқ йиғиштириб олинди. Келгуси йил учун ҳозирланган 3500 тонна картошкани сақлаш эса кўпчилик мутахассисларни ўйлантириб қўйди. Илгари Россиядан келтириладиган уруғлик картошка баҳорда қабул қилиниб, тўппа-тўғри пайкал бошларига тўкиларди. Энди бўлса ғоят серҳосил ва мазали бўлган Голландия картошкасини сақлаш улар учун муаммо! Лекин мутахассисларни сўхлик миришкор деҳқонлар қутқаришди.

Йиғиштириб олинган ҳосил махсус ва мослаштирилган биноларга 80x120x5000 см. ҳажмда ғарамланди. Дарчаларга полиэтилен плёнка ёпиштирилди. Бинодаги ҳароратнинг мўътадил бўлиши қаттиқ назорат қилиняпти. Омборларга ёруғлик имкон қадар тушмаслиги керак, акс ҳолда картошка униши учун қулай шароит юзага келиб қолиши мумкин, дейишяпти деҳқонлар.

— Ҳарорат ташқарида жуда совуб кетса, уруғликнинг тақдири нима бўлади? — деган саволимизга улар:

— Омбор ичида ё тезак, ё тўпон тутатиб қўямиз, — дея жавоб беришди. Ана шунда уруғни келгуси йилнинг июнь ойига қадар бемалол сақлаш мумкин!

Мана сизга оддий фарғоналик деҳқонларнинг самарали «кашфиёти»!

ЯНГИ МАҲСУЛОТ

Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи республикамиздаги энг тўнғич ва йирик корхоналардан бири. Бу ерда бозор муносабатларига ўтиш даврида юзага келаётган муаммолар ички имкониятлардан оқилона фойдаланиш туфайли ҳал этилмоқда.

Яқинда мазкур жамоа иштирокчилари «Жигули» автомашиналари двигатели учун махсус мой ишлаб чиқаришни йўлга қўйишди. Ҳозирча бундай ноёб маҳсулот Марказий Осиё давлатларидаги бирорта ҳам корхонада тайёрланганича йўқ. Йил охиригача «Фарғона» тамғаси туширилган автомашина мойидан 500 килограмми истеъмолчиларга етказиб берилади.

Ҳақиқий ишбилармонлар деб шунақа одамларни айтиш керак! Тўғрими?!

Раҳмат сизга, ишбилармонлар!

БОЗОРВОЙ ОТАНИНГ ҒАЗАБИ

Ўрта мактабларнинг адабиёт дарсликларига Уйғун домланинг «Назир отанинг ғазаби» деб номланган шеъри киритилган эди, агар ёдингизда бўлса. Ўша шеърни ҳаммамиз ёд олганмиз:

«Кўк юзини булут,
чол кўзини ғазаб
Аста босиб кепа бошлади.
Етиб келиб чолнинг
тепасига —
Уч-тўрт совуқ томчи
ташлади...»

Шеърнинг қаҳрамони муштларини тугади, лаблари пирпирай бошлайди. Ёмғир остида қолаётган пахта ҳосилига юрак-юракдан ачиниб, муштлари тугилади. Ва шу аллозда «...Э, менга деса тош ёғмайдими! Барибир пахтани териб оламиз!» деган қатъият ва ишонч билан чиқади...

Шоирнинг сатрлари оддий деҳқоннинг чапани фалсафалари замирида вужудга келган, бўлса, бордир!..

Фарғона вилояти телерадиокомпаниясида Бозорвой ота деган бир мўйсафид қоровул киши бор. Беш йилча бурун Фарғона туманининг тошлоқ ерларидан уч гектар майдонни сўраб олиб, у ерга пахта экишни бошлаган. Кампири биқинида бўлади сўзсиз! Келиниям. «Бобойнинг шахсий трактори, прицепи, ҳатто культиваторигача бор».

Деҳқонга эркинлик берилди, Бозорвой отага худо берди. Бурноғи йили пахтанинг ўзидан дурустгина даромад қилди. Бу йилгиси ҳам чакки бўлмади-ю, об-ҳаво чолга анча панд берди-да.

Тунов куни эрталабдан ҳавонинг авзойи бузилди. Сал ўтмасдан ёмғир нақ челаклаб қуйишни бошлади. Бунақа пайтда Бозорвой ота билан бемалол гаплашиш амри-маҳол. Унинг мўъжазгина хонасига кириб, «тўқсон беш» чой ичиб ўтиришни-ку, асти гапирманг. Тўнини тескари кийиб олади.

— Лаънати, яна бошлади-я! — дейди ота уфққа зорланганча қараб.

Бироздан кейин ота қаёққадир ғойиб бўлади. Ёмғир эса авжида. Аста қоровулхона ичкарисига мўралайман. Бозорвой ота қиблага юз тутганча, фотиҳага қўл очиб, пичирлаётган бўлади:

— Бемаврид ёғингарчиликларингни ўзинг даф қил, парвардигор! Бола-чақамнинг ризқи увол бўлмасин...

Дарича орқасидан унинг ҳатти-ҳаракатларини кузатаётганимни кўрган чолнинг кўзларидаги аллақандай ғазабними, илтижонимими кўриб юрагим увишиб кетади. Унга қўшилиб беихтиёр фотиҳага қўл очаман:

— Омин, айтганингиз келсин!..

Рустам БОЙ МУҲАММАД.

СЎНГГИ ХАБАР

ОЛИМПИАДА МУАММОЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН СЕМИНАР

Вилоят ва шаҳар олимпиада клубларининг раҳбарлари Ўзбекистон Республикаси миллий олимпиада комитетида уюштирилган семинарда қатнашдилар. Семинар тўрт кун давом этди. Семинар қатнашчилари олимпиада тарихига, бу ўйинларнинг турли жиҳатларига, Ўзбекистоннинг жисмоний тарбия ва жамоат бирлашмаларига оид қонун, ҳужжатлари ҳамда уларнинг республикамизда олимпиада ҳаракатини ривожлантиришга таъсирига бағишланган лекцияларни тингладилар.

Австралиялик профессор Жон Силлининг «Спортда маркетинг» мавзусидаги суҳбати тингловчиларда айниқса катта қизиқиш уйғотди.

БОЗОРДА МАРДЛИК, ҲАЛОЛЛИК КЕРАК...

Наманган шойи ишлаб чиқариш бирлашмасининг транспорт бўлими хизмат кўрсатадиган йўналишларда тўртта янги «ЛиАЗ» автобуси пайдо бўлди. Уларни сотиб олиш корхонага анчага тушган бўлса ҳам, сарфланган маблағга ачинмаса бўлади. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, ихтисослашган автокорхоналардан автобусларни ижарага олгандан кўра, ўз автобус паркига эга бўлиш корхонага арзонга тушар экан.

Бир ой муқаддам корхона вилоят марказидаги автокорхоналарнинг биридан ўн иккита автобусни ижарага олган эди. Энди уларнинг учтасигина қолди. Шунинг ўзидан корхона ойига 300 минг сўмгача маблағ тежайди.

КЎНГЛИМИЗ ҲАМ, ҚЎЛИМИЗ ҲАМ ОЧИҚ

«Интер — Ўзбекистон» ташқи савдо бирлашмаси раҳбари Омонулло Неъматов Андижон шаҳаридаги тиббиёт муассасаларига беш миллион сўмлик тақчил дори-дармон ҳадя қилди. Бирлашма бу дори-дармонни молхомашё биржаси билан биргаликда Гонконг ва бошқа хорижий мамлакатлардан бартер — мавоза йўли билан олган эди. Бирлашма ҳозир шу мамлакатлардаги фирмалар билан битим тузиб, қўшма корхоналар барпо этмоқда.

К. НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири.

ҚАРДОШЛИК ЁРДАМИ

«Сирдарёавтотрест» ишлаб чиқариш бирлашмасининг 60 нафар ҳайдовчиси ғалла ўрим-йиғими мавсумида Қозоғистон деҳқонларига кўмаклашиб, ҳар бири 500 тоннадан дон ташиб берди. Мусобақада Йўлдош Жўрабоев, Бекмурод Норматов, Аъзам Пардаев пешқадам бўлди. Илғорларга мукофотга пул ва ғалла берилди.

КЎРГАЗМА ЗАЛИДА

Гулистон шаҳридаги маданият ва истироҳат боғида тошкентлик ёш рассомлар кўргазмаси ташкил этилди. Бахтиёр Маҳкамовнинг «Уйқудаги келинчак», «Уста», «Кутиш», Жамол Усмоновнинг «Қиз орзулари» расмлари, Файзулло Аҳмадалиевнинг «Қиз портрети» триптихи, Абдуқодир Юсупов натюрмортлари томошабинларда айниқса катта қизиқиш уйғотмоқда.

(ЎзА мухбири).

ЖУМА БОЗОР — ИШГА ТУШДИ

Бозор иқтисодиётига ўтаётган бир шароитда Жиззах вилоятининг барча ҳудудларида аҳолининг моддий шароитини яхшилаш мақсадида кўпгина савдо шахобчалари ҳамда савдо расталари ташкил қилинмоқда. Шу сабабли ҳам Бахмал тумани Сангзор совхозининг директори Тошпўлат Бойзаков ташкилотчилигида аҳолининг мурожаатларини инобатга олиб Сангзор қўрғонида бозор қурилиб ишга тушди. Бу бозорнинг бошқа бозорлардан фарқи шундаки, у фақатгина ҳафтанинг жума кунлари ишлайди.

А. ҲАЗРАТҚУЛОВ.

„КЕЛАЖАКНИ ЎЗ ҚЎЛИМИЗ БИЛАН ЯРАТИШИМИЗ КЕРАК"

(Давоми. Боши биринчи бетда).

тезроқ қўшилишига имкон яратади.

Банкнинг биринчи Президенти этиб Франциянинг кўзга кўринган жамоат арбоби Жак Аттали сайланган эди. 1993 йилнинг августидан унинг ўрнини илгари Халқаро валюта фонди бош директори, сўнгра Франция банки президенти лавозимларида ишлаган халқаро молиявий доирада таниқли Жак де Ларозьер эгаллади.

Ўзбекистон мазкур банкка 1992 йил бошида СССРга тегишли бўлган акциялар республикаларга тақсимланганидан сўнг аъзо бўлди. 1992 йилда Европа Қайта тиклаш ва тараққиёт банки Ўзбекистонга нисбатан стратегия қабул қилди. У бизнинг банк ва ишбилармонлик тузилмаларимизга маслаҳат бериш борасида анча-мунча ишларни амалга оширди.

Ана шу Европа Қайта тиклаш ва тараққиёт банкининг ҳашаматли залида Президент Ислом Каримов Жак де Ларозьер, бош котиб Барт ле Бланк билан учрашди. Қизғин ва самимий ўтган учрашув аниқ-тиниқ дастур-ҳужжатларни имзолаш билан якунланди.

Вақт зиқ, дастур пешмапеш. Президент Каримов ўз қароргоҳида ҳам тинч турмади. Ҳали кўп вақт бўлгани йўқ, Ўзбекистон матбуотида, юртбошимизни кўп мақтайверманглар, деган маънода сўз юритилди. Бу ҳақда Президентнинг ўзи ҳам бир неча йиғинларда таъкидлади. Шундайку-я, аммо биз матбуотчиларнинг ҳам ўз вазифамиз, қолаверса, масъулиятли бурчимиз бор: қилинаётган ишни ҳаққоний ёритиш, кўрсатиш, халққа етказиш! Мен бугун ўзим гувоҳ бўлган тадбирлар, мулоқотлар, учрашувларни шарҳлаяпман, холос.

Шу йил сентябрь ойида Тошкентда Халқаро банк конференцияси ўтказилганда «Морган Гренфел» банки вакиллари Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов томонидан қабул қилинганди. Ўшанда «Ўзбекнефтегаз» ва Ўзбекистон Миллий авиакомпанияси билан музокаралар юритилганди. Ислом Каримов шу куни «Морган Гренфел» директорлар кенгаши раиси Мартин Веббни қабул қилди. Шундан сўнг «Рио Тинто Цинк» компанияси раҳбарлари билан ҳам мулоқот ўтказди. Кечга яқин эса Ташқи ишлар бўйича Давлат вазири Дуглас Хогни ҳам қабул қилди. Уларга Мустақил Ўзбекистон ҳақида сўзлаб беришдан эринмади. Айниқса, Дуглас Хог билан бўлган суҳбат жуда қизғин кечди. Унинг «Сизлар бугун ўз валютангизни жорий қилаяпсизлар, иқтисодиётингиз истиқболини қандай тасаввур этаяпсиз?..» деган саволига нисбатан Президент Каримов ўз ниятини ошкора билдирди: «Биз тезроқ Европа ва жаҳон бозорига чиқишимиз керак!» Ва шу пайтгача кўплаб мамлакатлар билан қилинаётган ҳамкорликлар хусусида ҳам очиқчасига сўзлаб берди. Буюк Британиянинг Ўзбекистон билан қўшма корхоналар тузишда Олмония, Франция, Туркия, Швейцария ва бошқа айрим давлатларга нисбатан «оқсаётганлиги»ни ҳам айтиб ўтишни унутмади!

24 ноябрь куни, айниқса қизғин ва янада самарали воқеаларга бой бўлди. Президент Каримов «Побджой» пул ишлаб чиқариш компаниясини бориб кўрди. Унинг раҳбарлари билан суҳбатлашди. Шундан сўнг «Лонро» компаниясида ишлаб чиқаришни кўздан кечирди, компания директори, етакчи мутахассислар билан мулоқот ўтказди.

* * *

Мотоциклчиларнинг фахрий экскорти кузатувида юртбошимиз Букингем саройига ташриф буюрганида юракларимиз ҳаприқди. Сарой олди байрам тусини олганди. Баланд пештоқда Ўзбекистон байроғи ҳилпиради. Британияликлар ҳайрат билан томоша қилардилар. Шуни айтиш керакки, мезбонлар ҳақли равишда Букингем саройи билан фахрланадилар.

Букингем саройи қиролича Виктория ҳукмронлик қилган даврдан буён Британия қиролларининг қароргоҳи ҳисобланади. Сарой Герцог Букингем уйи ўрнида қурилган бўлиб, 1762 йилда подшоҳ Георг томонидан сотиб олинган. Сарой қурилиши 1825 йилда Георг IV даврида Жон Нэш лойиҳасига кўра бошланган. 1830 йилда Георг IV вафотидан кейин қурилишни Уильям IV давом эттирди, у Жон Нэшни ишдан бўшатиб, ўрнига Эдвард Блорни ёллади, Қурилиш 1830 йилда қиролича Виктория тахтга ўтирганида тугалланди. Шундай қилиб, ўн саккиз яшар Виктория ушбу саройда истиқомат қилган биринчи қироличадир. Айни пайтда Букингем саройида Буюк Британия қироличаси Элизабет II яшайди.

Президент Ислом Каримов қиролича Элизабет II зоти олиялари билан учрашиб, икки мамлакат халқларининг ўзаро маънавий-маданий алоқалари ҳақида суҳбатлашди.

Шуни ҳам эслатиб ўтиш лозимки, Ўзбекистон халқ рассоми Баҳодир Жалолов қиролича Елизабет II зоти олияларининг улкан портретини кўпдан буён ишлаб юрарди. Қарангки, сурат маромига етиб, уни ҳам Буюк Британияга олиб кетишга тўғри келди. Ва рассомнинг ўзи қиролича портретини Ўзбекистон делегацияси номидан музейга рамзий совға сифатида топширди.

Даунинг Стрит 10. 1735 йилдан буён Британия Бош вазирининг расмий қароргоҳи ва хизмат жойи ҳисобланади. Бу уй сэр Жорж Даунинг томонидан қурилган хусусий уйлар ичида Даунинг Стритдаги сақланиб қолган учта уйдан биттасидир.

Британиянинг кўпчилик Бош вазирлари Роберт Уолпоулдан бошлаб бу уйдан хусусий ва расмий қароргоҳ сифатида фойдаланишган.

Даунинг Стрит 10 нинг 250 йиллиги 1985 йил 4 декабрда нишонланган. Ўшанда байрам зиёфатига Бош вазир томонидан қиролича шунингдек, ўша даврда ҳаёт бўлган барча Британия Бош вазирлари таклиф қилинганди.

Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллигига расмий-амалий сафарнинг асосий воқеаларидан бири куннинг ўртасида ана шу Даунинг Стрит 10 даги қароргоҳда рўй берди. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовни Буюк Британия Бош вазири Жон Мейжор жаноблари ва бошқа давлат арбоблари кутиб олди. Олий мартабали меҳмон шарафига давлат мадҳиялари янгради. Қуролли Кучлар вакиллари фахрий қоровул бўлиб турдилар. Президент саф олдидан ўтди. Сўнгра Ислом Каримов ва Жон Мейжор қароргоҳнинг иккинчи қаватида музокараларга киришдилар. Музокаралар самарали якунланди. Ўзаро иқтисодий ҳамкорлик, сармояларни рағбатлантириш ва ҳимоялаш, ҳаво йўлларини очиш ва бир давлат фуқароларининг иккинчи давлат ҳудудида эркин юриши ҳақидаги шартнома, битим ҳамда меморандум имзоланди. Амалга оширилган ишлар кенг доирада юқори баҳоланди. Бу ҳақда Буюк Британия кундалик матбуотда бир қанча мақолалар ёритилиши фикримизга далилдир.

Куннинг иккинчи ярми Президент Ислом Каримовнинг Британия саноати конфедерациясида Буюк Британия ишбилармонлари вакиллари билан учрашувидан бошланди.

Британия саноати конфедерацияси 250 мингдан зиёд компаниядан иборат бўлиб, улар мамлакатда ишга яроқли аҳолининг ярмидан кўпини иш билан таъминлайди. Конфедерацияга Буюк Британиядаги юзлаб йирик компанияларнинг деярли ҳаммаси аъзодирлар.

Конфедерация — партиядан холи мустақил сиёсий ташкилот бўлиб, у фақат саноат ва тижорат компаниялари ва таркибига саноат, қишлоқ хўжалиги, қурилиш, улгуржи ва чакана савдоси, тоғ-кон ишлаб чиқариши, молиявий соҳа ва суғурталарни ўзига олган бизнеснинг барча секторларидан иборатдир. Британия саноат конфедерацияси, шунингдек, 150 савдо ассоциацияси ва уларнинг муассис компанияларини ҳам намоён этади. Британия бизнесининг бош таъминотчиси бўлган бу ташкилотнинг асосий мақсади ҳукумат ва жамоатчилик нинг ижтимоий ишлаб чиқариш муҳимлигини, шунингдек, ишбилармонлар ҳамжамиятининг эҳтиёжлари, ғоялари ва муаммоларини тушунишини таъминлашдир.

Президент Каримов йиғинда нутқ сўзлади. «Лонро» компанияси гуруҳининг ташкилотчи-генерал бошқарувчиси Д. Бокнинг жавоб нутқидан сўнг эса Ўзбекистон Геология давлат қўмитаси ва Навоий кон-металлургия комбинати «Лонро» ва Халқаро молия корпорациялари билан «Даугизтау» ва «Омонтайтау» олтин конларини ўзлаштириш бўйича «Омонтайтау — Гелдфилз» қўшма корхонаси тузиш ҳақидаги битим имзоланди. Мазкур масканлар ўз таркибида қайта ишлаш ва табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари юзасидан махсус усулни талаб этувчи олтингугурт ҳамда бошқа моддаларга бой. «Лонро» ўзи эга бўлган олтин қазишнинг дунёда пешқадам ҳисобланган биоксид технологиясини жорий этишни таклиф қилди. Қурилишнинг дастлабки капитал харажати 109 миллион долларни ташкил этиб, унинг 30 миллионини «Лонро» компанияси, 70 миллионини эса Халқаро молия корпорацияси қарз шаклида ажратадиган бўлди. Ўзбекистон томонининг ҳиссаси геологик қидириш ишлари ва қўшма корхонани ишга тушириш харажатларини ташкил этади. Йирик миқёсли технологик тадқиқотлар ўтказиш ва техникавий-иқтисодий жараёнларни расмийлаштириш учун 15 ой, қарзларни расмийлаштиришга уч ой, корхона қурилишига 12 ой кетиши мўлжалланди.

Битим бўйича дастлабки маҳсулот 1996 йилнинг биринчи ярмида олиниши керак. Икки қўшма корхона лойиҳа қувватига эришганда йилига 125—150 миллион доллар ҳажмида маҳсулот тайёрлайди.

Президент Ислом Каримов учрашув сўнггида матбуот конференцияси ўтказди. Унда Буюк Британия ва бошқа чет эл журналистлари қатнашди. Юртбошимиз уларни қизиқтирган барча саволларга муфассал жавоб берди. Ўзбекистонни журналистларга танитишда бу ерда ҳам асло эринмади. Биладики, уларнинг доимо қулоғи динг, тили узун...

Шу куни кечқурун Буюк Британия савдо ва саноат вазири жаноб М. Хезлтайн рафиқаси билан Қироллик ҳукумати номидан қабул ўтказди.

Сафар чоғининг сўнгги, 25 ноябрь куни эрталаб самолётда Манчестер халқаро аэропортига учиб борилди. Мартабали меҳмон эҳтиром билан кутиб олинди. Сўнг Президент ва делегация аъзолари «Джи Пи Ти» компаниясига ташриф буюрди. Президент Ислом Каримов компания директори Т. Коубб билан учрашди. Ташриф давомида «Джи Пи Ти» фаолияти тақдимоти бўлиб ўтди. Конструкторлик бюроси ва телефон станциялари жамламасини йиғиш цехи билан танишилди

«Джи Пи Ти» —90 йилдан зиёд давр мобайнида электр алоқаларини ривожлантиришда олдинда келаётган Британия компаниясидир. Компания телефон аппаратларидан тортиб, марказий алоқа ва узатиш асбоб-ускуналаригача ишлаб чиқаради.

Шуни алоҳида таъкидламоқ жоизки, Буюк Британияда телефон алоқалари олий даражада йўлга қўйилган. Айтайлик сиз енгил автомобиль ёки юк машинасида кетаяпсиз, хоҳласангиз дунёнинг ҳар қандай нуқтаси билан бир зумда боғланишингиз мумкин! Фақат ўша нуқтада телефонлар ишлаб турса, дасталар узиб олиб кетилмаган бўлса...

Хуллас, сафар чоғидаги сўнгги шаҳар Ливерпулдамиз. Президент Ислом Каримовни Ливерпуль мэри Майкл Блэк ва бошқалар кутиб олди. Муҳтарам юртбошимиз Ливерпуль пахта ассоциациясига шошилди...

Ливерпуль пахта ассоциацияси — жаҳонда тан олинган нотижорат, носавдо ташкилот бўлиб, у фақат пахта хом ашёси ва толаси муаммолари билан шуғулланади. Ассоциация томонидан ишлаб чиқилган савдо қоидалари исталган икки мамлакат ўртасида пахтани олдисотди қилишда қўлланилиши мумкин.

Ливерпуль пахта ассоциациясининг арбитражлик қоидалари пахта сотувчи ва сотиб олувчи аксарият мамлакат қонунчилигига киритилиши мумкин. Ассоциация томонидан рўйхатга олинган фирмалар билан доимий алоқа қилиш ва маслаҳатлашув ёрдамида ассоциация адолатли ва умум эътирофини қозонган савдо тажрибасини сақлаб туришга интилади. Пахта савдосига дахлдор бўлган барча турдаги компаниялардан 58 мамлакатдаги 400 та компания Ливерпуль пахта ассоциациясида рўйхатдан ўтказилган.

Ассоциация фаолияти устидан умумий назорат унинг аъзолари сайлаган Директорлар Кенгаши томонидан амалга оширилади. Директорлар Кенгашига Президент, Вице-Президент, Хазиначи, Экс-президент, директорлар киради.

Ливерпуль пахта ассоциациясининг асосий вазифалари пахта олувчи ва сотувчилар учун бир хилда қўлланиладиган қоида ва маромларни ишлаб чиқиш ва сақлаб туриш, баҳсларни ҳал қилиш учун ягона арбитраж тизимини яратиш, пахта савдоси билан боғлиқ бўлган халқаро муаммоларни муҳокама қилиш учун анжуманлар ўтказиш, пахтани лаборатория тадқиқотларида таҳлил этишдан иборат.

Мўътабар меҳмон шарафига Авлиё саройида Ливерпуль пахта ассоциацияси номидан қабул маросими ўтказилди. Ислом Каримовни Ассоциация президенти жаноб Николас Стронинк кутиб олди. Ҳар икки томон нутқ сўзлади. Фикр алмашилди. Иш-хизмат сафари Ислом Каримовнинг фахрий меҳмонлар дафтарига битган қуйидаги дастхати билан хотима топди:

Ҳечдан кўра кеч бўлса ҳам Ўзбекистон ҳақли равишда Ливерпуль Пахта Ассоциациясига аъзо бўлиб кирди.

И. КАРИМОВ (Имзо) 25 ноябрь 1993 йил.

Сафар давомида Лондон шаҳри мэри Лорд Поль Нюалл билан суҳбатлашиш имконияти туғилди. Иқтисод фанлари магистри унвонига эга бу одамнинг ниҳоятда дилкаш ва самимийлиги орадаги пардани кўтариб юборди.

— Биз Ўзбекистон мустақил бўлганидан кейин юртингизга қизиқишимиз ортди, — деди у. — Президентингиз ҳаммамизда юксак таассурот қолдирди. У киши иқтисодчи эканини эшитганимдан кейин янада қизиқишим ортди. Жаноб Каримов менга ўзбекларнинг миллий тўнини кийгизганида бу лутфдан бениҳоя ҳурсанд бўлдим. Ўзбекистон пойтахти — 2 миллиондан зиёд аҳоли яшайдиган Тошкент дунёнинг олди шаҳарлари қаторида туради. Эндиликда шаҳарларимиз ўртасида ўзаро алоқани кенг йўлга қўймоқчимиз.

«Тоғ тоғ билан учрашмайди, одам одам билан учрашади» деган ҳикматнинг тўғрилигига олис Европа мамлакатида яна бир бор ишондим. Альберт Эйнштейн номидаги халқаро тинчлик мукофоти лауреати, жаҳон маданияти ва санъати ассоциацияси президенти, шоир Усмон Туркой Буюк Британия фуқароси бўлиб, Лондонда яшашини билардим. Буни қарангки, у киши Ўзбекистон давлат делегацияси ташрифи ҳақида хабар топиб биз турган жойга етиб келибди. Усмон Туркой билан икки йил муқаддам Туркия заминида танишган эдик. Қадрдонимиз билан гурунгимиз қизиб кетди. Ҳамсуҳбатимиз ўзбеклар бугун инглизлар билан тенгма-тенг музокара юритаётганидан бениҳоя ҳурсандлигини қайта-қайта такрорларди.

— Президентингиз жаҳон ишбилармонларининг эътиборини Ўзбекистонга қаратиб жуда тўғри қилаяпти, — деди у тўлқинланиб. — Чунки бу асрда ҳар қандай давлат, айниқса ёш давлат дунёнинг ривожланган мамлакатлари орттирган тажрибаларни ўрганиши жоиздир. Донишманд Шарқнинг нодир қўлёзмалари Буюк Британия музейлари ва кутубхоналарида сақланишини яхши биламан. Ўтмиши буюк халқнинг келажаги буюк бўлишига ишончим комил. Ахир халқларимизда «Оққан дарё оқмай қолмас» деган гап бор-ку!

Давлат делегацияси ташрифи жаҳон оммавий ахборот воситалари вакиллари томонидан зўр эътибор билан кузатилди. «Останкино» телевидениесининг Лондондаги мухбири Александр Маликовнинг илтимосига кўра Президентимиз интервью берди.

— Ўзбекистон мустақиллигининг илк давридаёқ қатъий интизом йўлини танлади. Буни ҳар ким турлича баҳолайди. Лекин халқимиз осойишталиги учун барча тадбирларни кўряпмиз. Сафар натижаларига келсак, у жуда самарали ўтди. Имзолаган ҳужжатларимиз мустаҳкам заминга эга. Англиялик ишбилармонлар гуруҳи Тошкентга келиб, ҳамкорлик масалаларини жойнинг ўзида ҳал қилишади. Ўйлайманки, бизни ўрганиш муддати тўгади. Биз танлаган йўлни жаҳон афкор оммалари эътироф этишмоқда. Буюк Британия сафари ҳам бунинг исботидир.

Ҳа, Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган Қироллигига Ўзбекистон расмий давлат делегациясининг сафари ниҳоясига етди. Президентимизнинг Ливерпуль пахта ассоциациясида Ўзбекистонда соғлом авлод учун амалга оширилаётган ишлар ҳақида айтган гаплари дилимда муҳрланиб қолди. «Ўзбеклар болажон халқ, ўйлайманки, инглизлар ҳам болаларни яхши кўришади. Демак, ана шу болаларимиз учун, келажагимиз учун қўлни қўлга, дилни дилга бериб ишлашимиз керак. Бугунни унутмаган ҳолда келажакни ўз қўлларимиз билан яратишимиз керак. Юракларимиз билан яратишимиз керак!»

Ҳикоямиз бошида инглизларнинг адабий қаҳрамони Рабинзо Крузо ва унинг инсоний куч-қудрати, беқиёс иродаси, сабот-матонати ҳақида эслаган эдик. Бунёдкор башариятнинг бир қисми бўлмиш ўзбек халқи ўз келажагини яратиш йўлида чинакам мўъжизалар яратишига асло шубҳа йўқ.

Азим СУЮН.

Тошкент—Лондон — Манчестер — Ливерпуль—Тошкент.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Буюк Британия Бош вазири қароргоҳида.

Ливерпуль шаҳри мэри Майкл Блэк билан мулоқот.

Ислом Каримов Буюк Британия Саноат конфедерациясида Англия ишбилармонлар доираси вакиллари билан учрашув пайтида.

Анвар ИЛЁСОВ олган суратлар.

ТАЛАБАЛАР САҲИФАСИ

УНИ НОМЛАШ СИЗГА ҲАВОЛА

Хўш, республикамизнинг бугунги талаба аҳли қандай яшаяпти? Уларнинг айтар гапи, ўй-фикрлари нимадан иборат? Биз газетамизнинг 3-бетида ана шуларни ёритишга ҳаракат қилдик. Хабардорлар бўлса, бундан бир неча йил аввал талабалар учун «Жилға» номли махсус саҳифамиз бор эди.

Азиз талаба муштарийлар, бу ном талабингизга жавоб берадими? Ўз саҳифангизни қандай номлашни, унда қандай мавзу ва муаммолар кўтариб чиқишни истайсиз? Сизларнинг фикр-мулоҳаза ва таклифларингизни кутамиз.

Даъват

ЭРТАНГИ КУН ИШТИЁҚИДА ЁНАЙЛИК

Талабалик йилларини олтин фаслга қиёслашади. Эҳтимол, талаба бўлиш насиб этмаганлар учун бу йиллар чиндан ҳам олтиндек туюлар. Лекин талаба ҳаётини фақат талаба бўлганларгина ҳис қилиши мумкин.

Бугунги кунда жумҳуриятимиздаги олий ўқув юртларига қобилиятли, истеъдодли ёшларни қабул қилиш учун турли тадбир-чоралар кўриляпти. Шу мақсадда икки йил давомида тест усулидан фойдаланилди. Бу эса яхши натижалар берганининг шоҳиди бўлдик. Лекин, афсуслар бўлсинким, айрим олий ўқув юртларида баъзи талабаларни ҳали ҳам ланжлик, тобелик, эринчоқлик тушовлари тарк этгани йўқ. Улар ҳали ҳам саҳоватпешалар қўлига қарашга маҳкум...

Мен ҳам талабаман, мен ҳам ёшман. Аммо негадир жамиятнинг энг тийрак, уюшқоқ, ҳозиржавоб қатлами ҳисобланган олий ўқув юртлари талабалари, яъни бизлар сўнгги йилларда чақнамай қолдик. Ҳа, биз талабалар эртанги кун эмас, бугунги кун ташвиши билан, қандайдир ёруғ ғоялар билан жўшибмас, лоқайд одамлар каби яшаяпмиз. Мақсадларимиз ҳам оддий: «Диплом бўлса бас». Қалбимизда қотган мутелик бизни шу даражага етаклаб келди. Бугунги ҳаёт эса бу лоқайдлигимиз билан узоққа боролмаслигимизни исботлади. Шу муносабат билан менинг тенгдошларимга бир даъватим бор эди.

Азиз тенгдошлар! Талабаликка тўрт-беш йил ўтиб кетувчи давр сифатида қарамайлик. Қалбларимизга астойдил ин қуриб олган лоқайдликдан, бефарқликдан қутилиш чораларини излайлик. Ҳаётга панжа орасидан эмас, ишонч, умид кўзларимиз билан боқайлик. Юртбошимиз фахрланиб айтган: «Талабалар бизнинг келажагимиз, ишонч кўприкларимиз», деган сўзларини амалда оқлашга ҳаракат қилайлик. Майли, гарчи асабларимизни бугунгача эговлаб келган мутелик ўз комига тортган вақтда ҳам биз эртанги кун иштиёқида ёнайлик, эртанги кун учун интилайлик.

Мен талабалар ҳаёти, муаммо ва камчиликлар ҳақидаги ушбу мулоҳазаларимни бир йил аввал журналист Ю. Жумаев томонидан таклиф этилган фикрларни қайд этиш билан якунламоқчиман. (Чунки, минг афсуски, бу режалар то ҳануз амалга ошмаган). Аввало талабалар ташкилоти ўз дастурига ва низомига эга бўлмоғи лозим. Кучлар уюштирилаётганда аввал низом ишлаб чиқарилади. Бу низомни ишлаб чиқишни жумҳуриятдаги талабаларнинг ўзига ҳавола қилиш керак.

Бу ташкилотнинг асосий вазифаси эса Ўзбекистондаги барча талабаларни бирлаштириш, ўқитишни ислоҳ қилишга ёрдамлашиш, олий ўқув юртларида, ижтимоий ҳаётда талабалар манфаатини ҳимоя қилиш, талабаларнинг қизиқиши, қобилияти ва лаёқатини ҳисобга олиб, уларни ишга жойлаштиришдан иборат бўлади. Илм толибларининг маданий ҳордиқ чиқаришлари, турли тадбир ва учрашув кечалар уюштириш, уларга ижодий жиҳатдан ёрдам беришда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи вакиллари ва Ўзбекистон талабалар жамғармасининг ҳам ўрни катта бўляпти. Аммо улар Ўзбекистондек бир юрт ёшларининг етакчи қисмини ташкил этгувчи талабаларнинг бошини бир ерга қовуштирадиган уюшма ё ташкилотга айланишлари учун янада кўпроқ куч-ғайрат сарфлашлари лозим. Талабаларнинг суянчиғи ўз ичларидан, ўз ораларидан чиқиши ва фақат талаба ёшлардан иборат бўлиши керак. Шундагина талаба халқи жонланиши, янги-янги таклиф ва мулоҳазалар, илмий ишлар билан кўзга ташланувчи бир қатламга айланиши мумкин.

Зулхумор ТОЖИЕВА,
Фарғона Давлат дорилфунуни II курс талабаси.

ТАНЛОВ ЯКУНЛАНДИ

Бундан бир неча ой аввал газетамиз саҳифасида Ўзбекистон талабалар жамғармаси томонидан ўтказилаётган талабалар ҳаёти, олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг фаолиятини ёритгувчи энг яхши мақолалар учун танлов эълон қилинган эди. Талабалар жамғармаси тақдим этилган барча ишларни кўриб чиқиб, қуйидаги хулосага келди:

Биринчи ўрин учун лойиқ мақола топилмади.

Иккита иккинчи ўринни «Туркистон» газетасининг мухбири Я. Каримова ва «Молодежь Узбекистана» газетасининг бўлим мудири С. Новопрудский;

Учта учинчи ўринни З. Тожиева — Фарғона Давлат дорилфунуни талабаси, С. Ражабов — «Вобкент ҳаёти» газетасининг мухбири, О. Хобенко «Народное слово» газетасининг мухбири;

Иккита махсус мукофот «Туркистон» газетасининг бўлим мудири Муҳаммад Амин ва Навоий Давлат муаллимлар тайёрлаш институти ўқитувчиси Л. Шоймурзиналарга берилди.

МУСИҚА МАЛИКАСИ

«Осиёданмисиз? Йўғ-е... Наҳотки?!» Нозик дид фаранг хонимларию капалаксифат бўйинбоғ таққан жаноблари, Португалиянинг Ўзбекистон тугул Ўрта Осиёни зўр-базўр «танийдиган» санъат шайдолари Гулнорага берган илк саволлари шу бўлди. Туркийларнинг қизу жувонларига хос юмшоқнигоҳ, уятчан ва одобли бу қизнинг халқаро пианиночилар кўрик-танловларининг бир эмас, бир неча марта ғолиби бўлиши уларнинг тушига ҳам кирмаган. Тошкентнинг Эски шаҳари қоқ ўртасидаги Пахта кўчалик бир қиз Баху Бетховен юртидан келган ижрочиларни четга суриб, биринчиликни қўлга киритиши, очиқ гап, бизни ҳам ҳаяжонга солди.

Тошкент Давлат консерваториясининг бешинчи курс талабаси Гулнора Алимова 1993 йил Франциянинг Эпиналь шаҳрида ўтган XIV Халқаро пианиночилар кўрик-танлови ғолиби, 1993 йил Португалиянинг Порто шаҳрида бўлиб ўтган X Халқаро пианиночилар кўригида иккинчи мукофотга сазовор бўлди. Гулноранинг таржима ҳолидаги бу кўтарилиш шу билан тўхтагани йўқ. У Португалия сафарида бўлган чоғда институт жамоаси қизни Ўзбекистон Республикаси Президенти давлат стипендиясига номзодини қўйдилар. Ўшанда Гулнора аэропортдан тўғри техника дорилфунунига — «Президент стипендияси»га номзодларнинг биринчи имтиҳонига келади ва кўп ўтмай олти нафар давлат стипендиатларининг бири сифатида тан олинади.

Гулноранинг устози консерватория ректори, профессор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Афелия Юсуповадир. Бу аёл унинг шундай муваффақиятларга эришишида катта ёрдам берди, маслаҳатини аямади. Гулноранинг ўзи ҳам ҳар куни 5—6 соат пианинода шуғулланади. «Ён-вери қўшниларингиз, маҳалла-кўй кўникиб кетган бўлса керак бу товушларга?»—дея сўраймиз. «Эсимни таниганимдан бери ҳали бирор киши эшигимизга «тинғир-тинғирни тугатинг, тинчлик беринг», деган талаб билан келмаган. Уйимизда иккита пианино бор. Бирида синглим, бирида мен чаламиз. Гоҳи имтиҳонларга тайёрланиб, кечаси-ю тонг саҳарлаб шуғулланишга тўғри келади. Қўшнилардан эътироз йўқ. Қайтага улар «болаларимизга ҳам ўргатинг», деб фарзандларини етаклаб келишади».

— Португалия танловида сизни энг ҳаяжонга солган дақиқа — ғолиб чиққанингизни билган маҳалингиздир?

— Қисман... Лекин мени ундан-да кўра кўпроқ япон қизлари тақдим этган атиргул ғунчаларидан иборат гулдаста ҳаяжонга солди. Порто жуда чиройли, яхши, бой шаҳару, кўзни яшнатгудек ғаройиб гулдасталари, афсуски, хушбўй эмас. Атиргулларни бағримга босиб, бир дақиқа ўз ҳовлимизда тургандек бўлдим. Ғарбнинг ҳашаматли бинолари, жимжимадор муомаласи-ю тўкин дастурхони ҳовлинг четидаги бир гулга тенг келмас экан.

— Порто шаҳри кўрик маркази этиб танланганига бирор асос бўлса керак?

— Ким билсин... У ерда яхши санъат усталари кўп, зал ҳам одам билан тўла бўлди. Аммо Атлантика океанининг бўйида жойлашган каттагина бу шаҳарда фақат битта мусиқа мактаби бор экан. Улар шу билан қанчалар ғурурланишларини, мақтанишларини кўз олдингизга келтиролмайсиз. Бизда биргина пойтахтнинг ўзида 20 дан ортиқ мусиқа мактаби, икки махсус мусиқа мактаби, икки олий ўқув юрти, қатор билим юртлари мавжуд. Мен бу рақамларни у ердагиларга айтганимда, биласизми, улар нима дейишди?

— Нима?

— Ишонқирамай «Ўзбекистон дегани қаерда» эканлигини сўрашди. Мен уларга Хитойнинг тепаси, Афғоннинг қўшниси, Япониянинг чапида, Московнинг ўнгида дея зўрға тушунтирдим. Бу ҳол менга бир сабоқ бўлди. Энди қаерга бормай, ўзим билан Ўзбекистон байроғини олиб юраман.

Гулноранинг гапларидан шу нарса маълум бўлдики, бутун жаҳондан келган танлов иштирокчиларининг давлат байроқлари ҳашаматли саройда ҳилпираб тургану, улар орасида бизнинг байроқ бўлмаган. Хорижликларни бир нима деб айблаш қийин. Ўзбекистондан моҳир ижрочи қиз чиқиши ва унинг фортепианода ижро этган куйлари танлов ҳайъати аъзолари-ю, тингловчиларни, манаман деган уста санъаткорларни лол қолдиришни билишмаган-да...

Яшнар КАРИМОВА.

Суратда: Гулнора Алимова.
Суратчи Муҳаммад АМИН.

Туркиядан мактуб

Президентнинг «ғурур куни»

Бошқа хорижий давлатларда бўлгани сингари Туркия Жумҳуриятида ҳам 2 мингга яқин ўзбек талабалари таҳсил олаётир. Анқара, Истанбул, Бурса, Трабзон, Кайсери, Конья, Измир, Адана каби шаҳарлар уларга ўз қучоғини очган.

Туркия жумҳуриятн ҳукуматининг Ўрта осиёлик талабаларга, шу жумладан, ўзбекистонлик толиби илмларга бўлган эътибори беқиёсдир. Халқ таълими вазирлигида Ўрта Осиё бўлими фаолият кўрсатмоқда, Вазирлар Маҳкамасида ҳам биз билан боғлиқ барча ишларни йўналтирувчи масъул шахслар бор. Яшашимиз, овқатланишимиз ва шаҳар автотранспортидан фойдаланишимиз бепул. Бундан ташқари 675 минг турк лираси ҳисобида стипендия оламиз.

Яқинда Туркия Жумҳурияти Президенти Сулаймон Демирэл жаноблари бу мамлакатга илм истаб келган йигит-қизларни бир йиллик ўқиш якуни билан қутлади. Ва бу сана унинг учун бир «ғурур куни»га айланганини таъкидлаб ўтди. Бутун жаҳондан келган ўн минг талаба ичида бизнинг ўзбекистонликлар борлигидан эса биз фахрландик...

Анқара университетининг тил ва тарих — жуғрофия факультетида бўлиб ўтган ушбу кечада Сулаймон Демирэл ёшларнинг савиясини ва қизиқишларини кўриб, турк дунёси ҳамдўстлиги ҳеч ким учун таҳдид ва таҳлика эмаслигини алоҳида қайд этди. Икки юз йилга яқин давом этган айрилиқдан кейин турк дунёсининг бирлашиши аҳамиятга молик ҳодиса бўлганлигини уқтирди. Президент жанобларининг қуйидаги сўзлари эса бизнинг хотирамизга муҳрланиб қолган: «Алласи, шеъри, достони, тили, дини, тарихи ва кўнгли бир бўлган инсонлар буюк ҳамдўстлик ҳисобланмаса, нима ҳисобланади? Жон азиздир, аммо жондан азиз бўлган ва қимматлироқ бошқа нарсалар ҳам бор. Бу турклик, миллат, боғимсизлик шууридир. Истагимиз туркий давлатларнинг истиқлоллари соҳиб бўлиб ,оёққа туришларидир».

Учрашув сўнггида қозоғу қирғиз, туркману озари ҳамда ўзбек ёшлари шеър ва қўшиқ, ашула айтиб, рақсга тушдилар. Сўнг Президент ёшларга иззат-икром билан дипломларини шахсан топширди.

Биз бу ғамхўрликлар, Ўзбекистон ва Туркия раҳбарияти томонидан кўрсатилаётган эътиборга яхши таълим ва хулқимиз билан жавоб берамиз. Ҳар икки мамлакатнинг баҳамжиҳатлиги ва ҳамкорлиги йўлида хизмат қиламиз.

Зокир РАҲИМОВ,
Ҳўжатепа университети турк тили ва адабиёти бўлими талабаси.
Анқара.

Ўзбекистон халқ рассоми Чингиз Ахмаров шогирдлари даврасида.

Хотиралар бари меники

БИЗ КЕЧКИДА ЎҚИГАНМИЗ

У кунларни, балки ҳамма мендек тез-тез эслаб турар, балки йўқ. Ҳар қалай, ёшликнинг энг гўзал — ўн етти ва ўн саккиз баҳори кечган дамларни — талабалик йилларини эслаш мени чуқур ўйга толдиради. Сизни-чи, собиқ курсдошлар?

Биз кечкида ўқир эдик. Кечкида ўқийдиганлар эса, маълумки, бирор жойда мутахассислиги бўйича ишлайдилар. Бир томондан, яхши — ўзини ўзи маблағ билан таъминлайди. Иккинчи томондан, у кўпроқ мустақил бўлади. Яъни уни ҳеч ким ётоқ билан таъминламайди. У узоқдан келган бўлса, ижарада туради. Биз, вилоятлардан келганлар, Тошкентнинг турли бурчакларига тарқалиб, ижарада яшаб, ишлар ва ўқир эдик. «Ҳали биз кошоналарда яшаймиз», дерди наманганлик курсдошимиз Рустам. Кечкида ўқияпмиз деб хафа бўлманглар, кечкига энг чиройли қизлар танлаб олинган, уларнинг ҳусни ой каби кечани ёритиб турмаса, биз йигитлар қоронғуда бир-биримизга урилиб кетишимиз мумкин-да, деб қўярди Ўткир. Бизга атаб Маъмур қўшиқлар айтарди. Равшан ғазаллар ёзарди.

«Биламан, ҳаммангиз қаердадир ишлайсиз, ишдан кейин кутубхона, қироатхона... Шундан сўнг яна югуриб дарсга кирасизлар. Эртага яна шу ҳолат. Сизларга оғир, шунинг учун менинг дарсим кимга зерикарли туюлса, кетаверсин. «3» баҳони қийнамай қўйиб бераверaман», деди бир куни классик адабиётдан кирадиган ўқитувчимиз, профессор Бегали Қосимов. Ҳеч ким ўрнидан туриб, чиқиб кетмади. Аксинча, кейинги дарсга янада фаол қатнашдик. «Мен кечкиларни ориятли эканлиги учун ҳурмат қиламан». Бу сўзларни эшитиб курсдошларим билан фахрланар эдим.

...Қиш кунларидан бирида Муқаддас исмли курсдошимизнинг тўйи бўлди. Табиийки, барчамиз бордик. Тўй тугагач йўлга чиқсак, бирорта автобус йўқ. Шунда ҳар битта йигит учтадан қизни ўз ҳисобига такси кира қилиб уй-уйига элтиб қўйишни келишиб олишибди. Биз — биттамиз Юнусободда, биттамиз Оқтепада, биттамиз Чилонзорда турадиган учта қиз Рустамнинг чекига тушибмиз. Ҳар биримизни эшигимиз олдигача кузатган Рустам пули етмай янгигина костюмини кира ҳақига бериб юборган экан. Бизга бу ҳақда унинг ўзи ҳеч қачон лом-мим демаган. Анча кейин бошқалардан эшитдик.

Ўша тўйдан қайтаётиб қўшиқчи таксичига учраган Равшан ҳали ҳам унга қўшиқбоп шеърлар ёзиб берар экан...

Ўткир нима қилгани-ю, Маъмур қарздан қандай қутилганини эсласам, мен ҳам профессорнинг гапларини такрорлайман: «Кечкилар ориятли бўлишади».

Зулфия МЎМИНОВА.

ТАЛАБА ҚИЗ ҚОТИЛМИ?

Муз каби совуқ, ҳа, баданни тешгудек совуқ бу сўзлар барзанги йигитнинг эмас, нимжонгина, ориқ, қопқора кўзлари кишига тик боқувчи ўн тўққиз яшар қизнинг оғзидан чиқаётган эди.

Бир зум беихтиёр, балки довдирабми, сесканибми, унга қараб қолдим.

Қора сочлари хипча қоматига жуда-жуда ярашган, оқиш юзининг хиёл қизғишлиги ҳали унинг ёшлигидан, чиройидан нишона эди. Хуллас, Л. исми-жисмига монанд.

Бошига рўмол ўрамаган, ҳаракатлари тез, енги калта кўйлак кийганлигидан унинг замонавий бўлишга ишқибоз эканлиги шундоққина билиниб турибди.

Эҳ, тақдирнинг қалтис ҳазилини қаранг...

Ҳарқалай, нима бўлганда ҳам қиз болани кийими, қўллари қип-қизил қонга беланган ҳолда кўришни ҳазм қилиб бўлмас экан-да.

Аслида шу фалокат содир бўлмаслиги мумкин эди. Фақат бир нарса — тасодифми, тақдирнинг чақиртиканли сўқмоқларими, ишқилиб кутилмаганда ҳаммаси остин-устун бўлиб кетди. Бу мудҳиш ҳодиса қизнинг тақдирини бутунлай ўзгартириб юбормаган бўлса-да, ҳарқалай, ҳаёт дафтарининг оппоқ варақларида қорамтир доғ бўлиб қолди ва ҳали-ҳануз хотирасидан кўтарилгани йўқ.

...Йигирма иккинчи декабрь куни ҳаво нам эди, ёмғир шивалаб ёққанидан оёғини кўтариб юриш қийин бўлиб қолди. Л. этигига қарар экан, кўнгли хижил бўлди. «Ремонт қилдириб олишим керак!» Янги этик олиш эса... осон эмас. Фалон пул. У хаёлига эрк бериб, туман шифохонасига бир зумда етиб келди. «Тўртинчи пара дарсга қатнашмайман! Уйга бораман-да, этигимни тузаттириб, оёғимни яхлатаётган крассовкани ташлаб келаман!» У шундай тўхтамга келгач, шифохона орқасидаги бекатга бориб турди. Бироқ ҳамкурслари худди олдиндан бирор фалокатни сезган каби: «Дарсни қолдириб нима қиласан, юр», дейишди. Лекин Л.нинг ўжарлиги тутдими, тиббиёт билим юртидаги айрим муаллимларнинг унчалик талабчан эмаслиги эсига тушдими, гапида туриб олди.

Йўлга чиқди. Автобуснинг қораси кўринмас, қишнинг изғирини баданга игнадек санчилар эди. Қор ёғмаган бўлса-да, қиш қишлигини қиладида. Совуқ.

Кутиб-кутиб, тоқати тоқ бўлганда туман марказидаги давлат хўжалигига қатнайдиган автобус келиб тўхтади.

— Совуқда музлаб қолибсан, чиқақол.

Автобус совхозга борар экан. Л. автобус уйларидан анча берида қайтишини билиб, иккиланиб турган эди, ўрта ёшли бир кишининг юқоридаги сўзлари далда бўлдими, чиқиб олди. «Автобусга ўтирганим яхши бўлди-да». Л.нинг усти қалин эмас, спорт кийими қоматини қиличдай қилиб турар эди.

Л. автобус ойнасига кўзи тушганида шофёрнинг унга еб қўйгудек тикилиб-тикилиб қараётганлигини сезиб қолди. Шофёрнинг турқи мақтайдиган даражада эмас эди. Кўзлари олазарак, безовта бўлар, жингалак сочлари хиёл ҳурпайган, узун бурни янаям узайгандек, беўхшов башараси янаям хунуклашгандек эди.

Автобус давлат хўжалиги бекатида тўхтаганида лиқ тўла одамдан атиги икки-уч киши қолишди. Йўловчилар совуқда иссиқ уйларига тезроқ етиб олиш илинжида тезгина тушиб кетдилар.

Л. билан бирга автобусга чиққан аёл эса тушаётиб шофёрга қайта-қайта тайинлади:

— Укажон, бу қиз жияним бўлади. Совуқда кўчада қолиб кетмасин. Уйига олиб бориб қўйгин, хўпми?

— Бўпти, бунингиздан сираям ташвиш тортманг, ҳаммаси михдай бўлади. Л.нинг кўнгли таскин топгандек бўлди. У кийик каби ҳуркиб, ҳадиксираб турганди, бу гапдан сўнг анча чиройи очилди. Автобус қишлоққа етиб келганида ҳалиги икки киши — тахминан келин билан куёв бўлса керак — тушиб кетишди.

Баъзан мудҳиш воқеанинг ҳиди олдиндан анқиб келар экан. Қизнинг кўнглидаги ғулғула унга тинчлик бермаётган, автобус ичида ҳеч бир зоғ қолмаганлиги шубҳасини янаям орттирган, у чўғ устида ўтиргандек ўзини қўярга жой тополмаётганди.

Автобус эшиклари маҳкамланган, дераза ойналари ҳам очиқ эмас. Шофёр машинани бир-икки чақирим ҳайдагач, худди пашша сингари ғунғиллаб, кабинадан автобус ичига ирғиб ўтди. Кейин, дераза ойналарига тутилган пардани ёпа бошлади.

— Ака ,тезроқ ҳайданг, қоронғи тушиб кетаётир, тўйга кеч қоляпман, — деди Л. қалтирамаётган бўлса-да, безовталигини ошкор қилиб, кейин ўрнидан турди-да, эшик тарафга юрди.

— Қани қаёққа қуён бўлмоқчилар? Ҳали менинг қўлимга тушган қиз гўргаям қочиб қутулолмаган, сен нимага типирчилаяпсан?

— Қўйинг, ака, мен совхоз бош инженери Н.нинг қизи бўламан, унаштирилганман, ахир...

Л.нинг баданида энди салпал қалтироқ пайдо бўлди. Шунинг учунми, қўрққанидан ёлғон гапириб юборганини ҳам англамай қолди. Автобус шофёрининг кўзлари бежолиги, нияти бузуқ эканлигини аниқ сезгач, аввало кўз олдига келгани ёлғиз шу — кўнглининг тубтубида асраб, киприклари каби гард юқтирмай авайлаб юрган севгилиси эди. «Наҳот йигитимнинг юзига оёқ боссам? Ахир мен унга фақат сизни, ёлғиз сизни, деганман, мабодо тақдиримни боғлаёлмасам, бу дунё мен учун ҳаром! — деганман-ку?! Келиб-келиб энди кўзлари тулкиники каби киртайган шу ифлосга... Э... Туф-э...» У хаёлидан ўтаётган қайноқ ўйларининг гирдобида қовурилар, кўзларидан ёш эмас, ғазаб олови сачрар эди.

Л. аста сумкасига қўл узатди-да, доимо ўзи билан бирга олиб юрадиган совғапичоқчани ушлаб кўрди — жойида турган экан. Гўё ёнаётган юраги сал совиб, кўнгли таскин топгандек бўлди.

Автобус шофёри ҳалиям шошилмас, ивирсиб, дераза пардаларини ёпар, эшикларни темир билан маҳкамлаётган эди.

Сўнгра худди калхат каби Л.нинг устига ёпирилиб келаверди.

— Ака ,нари туринг, ахир ҳали қиз боламан...

Л.нинг ялинишини эшитган заҳоти, ҳали-ку, қаршисида тирик инсон турибди, мабодо бунинг ўрнида тош бўлганида ҳам юмшаб, эриб кетар эди. «Йўқ деманг, мен кечикаяпман, тўхтаб турмайлик...»

— Шундайми, хоҳлаган соатимда олиб бориб қўяман, истасам, тонг отганда... Шофёрнинг кўзи совуқ йилтирар эди.

(Давоми 6-бетда).

Оҳ, муҳаббат!

КЎЗ ЁШИМ ДАРЁГА ҚУЙИЛГАН

Кейинги уч ой менга уч йилдек туюлди. Кунларимдан нур ариди. Ҳеч нарса билан қизиқмай қолдим. Қани олддаги умидлару шодликдан гул очилиб юришлар. Ахир топган бахтимдан масрур эдимку! Кўрпага ўралволиб хаёл сурганим сурган. Наҳот барисини бирйўла бой бердим? Аҳволингни яқинларингга кўзинг айтиб қўяркан.

Курсдош қизлар тақдиримга ачиниб қарашади. Лекин қўлларидан нима келарди. Ноумид бўлиб яшашдан ёмони йўқ. Яхшиям ўғилчам бор. Ҳозир 2 ёшда, сал ўтмай яна ҳам улғайиб, кўзимга чиройли кўринади. Балки қайғумга суянч ҳам бўлар... Ўзим етим бўлиб ўсганим каммиди?! Уни етим қилишни истамайман. Бир кун келиб мендай қийналмасин ҳаётда. Нима қилишим керак? Роса бошим қотяпти. Атиргул узаман деб тикон терганман. Илмгоҳнинг иккинчи босқичида ўқиётганимда курсдошим Нодир билан севишиб оила қурдик. Нодир Намангандан, мен мусофир — Самарқанддан эдим. Уч йил бирга ҳаёт кечирдик. Кейин... Ўқийман деб келиб шу кунларга қолдим. Бироқ бунга ўзим айбдорман, қанча қизлар яхши, тинчгина, ҳеч гап-сўзсиз кетишяпти-ку. Э, хом хаёллик қилдим. Ўзингдан бошқа ҳеч кимга ишонма деганлари шу экан-да. Яқинда Нодирнинг уйидагилари, ота-онаси уни бошқа бир қизга уйлантириб қўйишди. Мусофир келинни нима қиласан, бир кун келиб уйига кетиб қолади. Энди уни унут, ўғлим, дейишибди. Нодирнинг аҳволини ўйлаб ҳам қийналаман. Унга ҳам осон эмас. Лекин ота-онасидан бемаслаҳат иш тутган ўзи-ку, ахир. Наҳотки одамлар мени тушунишмаса, мен нима қилишим керак?

Эҳ, ҳаёт, нега мен йўл бошида катталарнинг йўл-йўриғисиз иш тутдим. Қачонгача кўзим билан дарёга сув қуяман?

САЛИМА А.
Наманган.

Бетга айтганнинг заҳри йўқ

ДОЛЛАР МАШМАШАСИ

ЁХУД УНИ ЎЗБЕКИСТОНДАН ҚОНУНГА ХИЛОФ РАВИШДА ОЛИБ ЧИҚИБ КЕТИШГА УРИНИШЛАР ҲАҚИДА

Тўғрисини айтиш керак, бундан уч-тўрт йил муқаддам мустақил Ўзбекистон армияси, давлат байроғи, герби, мадҳияси, божхонаси бўлишини, умуман, унинг тенглар ичра тенг туришини кўпчилик хаёлига ҳам келтирмаган. Яратганга ҳам шукр, биз бугун қаддимизни ғоз кўтариб, буюк алломаларимиз, саҳий ва меҳнаткаш халқимиз, ҳисобсиз бойлик ҳамда бепоён Ватанимиз билан фахрлана оламиз.

ЮРТИМИЗНИНГ РИВОЖЛАНГАН мамлакатлар қаторига қўшилиши учун янгидан-янги имкониятлар очилмоқда. Маълумки, давлатлар орасидаги дастлабки борди-келдиларни асосан сайёҳлар бошлаб беришади. Йил ўн икки ой ишлаб, сўнг саёҳат қилганга нима етсин. Бироқ, бировлар шу баҳонада тижорат ишларини амалга ошириш пайига тушишган. Катта миқдордаги долларларни четга ноқонуний равишда олиб чиқиб кетишга уриниш ҳоллари ҳам кўзга ташланмоқда. Фикримизнинг далили сифатида бир-икки мисол келтирамиз.

Тошкент аэропортида Сурия Араб Республикасига учиб кетаётган ҳамюртимиз Жўраеванинг юклари божхона назоратидан ўтказилганида божхона баённомасида кўрсатмасдан чой қутиси орасига яшириб қўйган 3202 АҚШ долларлари топилди.

Долларли «бойвачча»лар ҳар хил йўллар билан божхоначиларни алдаб олиб ўтишга уриниб кўришади. Исроилга отланган Б. Бойбўлова 1450 долларни ва 440 минг Россия пулини кўйлагига яшириб ўтмоқчи экан, ўзига зиён келтирди бу.

Баъзи бировлар доллар олиб ўтишнинг антиқа усулларини ўйлаб топишган. Божхона назоратидан ўтаётганида гўё терлаб кетаётгандай ҳис қилишиб, юз-кўзларини дастрўмолча билан тез-тез артиб туришади. Рўмолча ичига аввалдан режалаштириб қўйилган долларлар яширилган бўлади. Яна бир «уддабурон»лар тиш ювиш сиқмалари, туфли товонларига хориж валютасини жойлаштиришади.

Тошкентлик Д. Розиқова 545 АҚШ долларини пайпоғи орасида олиб ўтаётганида қуйиб қолди. Қилган ишидан ҳозир пушаймон бўлиб юрибди у.

Қўқонлик Р. Нишонов айёрликда шайтонга ҳам сабоқ берадиган. У доллар бекитишнинг ўзига хос усулини кашф этди. Сайёҳ юкларини назоратдан ўтказган божхона ходимлари қовурилган гўшт суяклари орасига атайлаб яшириб қўйилган 1800 долларни топиб олишди.

Пойтахтлик Р. Муҳитдинованинг Бирлашган Араб Амирликларига бир килограмм 273 грамм гавҳар ҳамда 1600 долларни хуфёна равишда олиб кетиш борасидаги найранги амалга ошмади. Шуниси қизиқки, бу борада хорижлик фуқаролар ҳам четда қолишаётгани йўқ. Эронлик Саид Яҳъё Мурод 3700 АҚШ долларини олиб ўтмоқчи бўлганида «сири» очилиб қолди. Афғонистон Ислом Республикасидан хусусий ташриф билан мамлакатимизга келган жаноб Абдул Аҳад Абдул Вали 1 ва 100 купюралардан иборат бўлган сохта 1000 долларни бу ерда кимларгадир пуллаб кўзлаган мақсадига етиши мумкин эди. Аммо сергак божхоначиларимизни алдай олмади.

Мана шунақа гаплар. Қонун-қоидаларни менсимай қармоққа илинганларнинг аксарияти бир баҳонани рўкач қилишади: «Билмай қилибмиз...» Ваҳоланки, улар божхона назорати томонидан олдиндан огоҳлантирилган.

Ўйлаб иш тутган сайёҳ, кейинчалик доллар машмашасига дуч келмасди. Божхоначилар ҳам уларга оқ йўл тилаб қолар, қайтишида эса хуш келибсизлар, дея кутиб олишарди.

М. АБДУЛЛАЕВ,
Давлат божхона қўмитаси ходими.

ҚАЛБАКИ ПУЛ

Инсон зоти борки, яхши кийиш, яхши ейиш, шоҳона бўлмаса-да, лоақал одамга ўхшаб яшашга интилади. Аммо булар, маълумки пулсиз амалга ошмайди. Пул бўлса, чангалда шўрва, деган гапнинг замирида ҳам шу фикр ётибди. Бас, шундай экан, қандай бўлмасин пул топиш керак. Лекин, қандай қилиб? Масаланинг энг ўйлантирадиган, мураккаб ва ташвишли томони ҳам шунда. Уни ҳар ким ҳар хил тушунади. Айтайлик, деҳқон мўл-ҳосил олиб бойиди. Тижоратчи яхши савдодан ҳамён қаппайтиради ва ҳоказо. Бу — турмуш қоидаси. Аммо биз қуйида «фаолияти»ни таҳлил этмоқчи бўлганимиз ҳурмача қилиқли зумрашалар бу қонуниятга ўзларича ўзгартириш киритдилар. Улар пул топиш учун машаққатли меҳнат на даркор, осонгина пулнинг ўзини ишлаб чиқара қолса бўлаверади-ку, деб ўйлашди...

МИШ-МИШ ВА ҲАҚИҚАТ

Эски Жўва деҳқон бозорида дув-дув гап:

— Ҳай, эшитдиларингми, бир гуруҳ учарлар минг сўмлик қалбаки пул тарқатиб юришганмиш.

— Текингами?

— Эҳ, текинга мушук офтобга чиқармиди, бўтам. Деҳқону тижоратчиларнинг молини олиб, унинг ҳақига...

— Нима, бозордаги молдорларнинг кўзлари кўрмидики, сохта пул беришса олиб қолаверишади?

— Ҳамма бало шундаки, ўша қалбаки пулларни ҳақиқийсидан ажратиш қийин-да. Акс ҳолда баччағарларни уриб, авра-астарини чиқариб юборишмасмиди?

— Унда эҳтиёт бўлишимиз керак экан-да! Тағин биз ҳам чув тушиб қолмайлик.

— Ҳа-да, яхшиси минг сўмлик беришса, олмай қўя қолинглар.

Бунақа миш-мишни эшитган ҳар қандай кишида ҳам шундай савол туғилади. Боз устига аҳволни ҳамма ўз қаричи билан ўлчайди. Бировлар у дейди, бировлар бу. Баъзи оғзига кучи етмаганлар дарҳол мелисани анқовлигу уқувсизликда, бепарволигу лоқайдликда айблайди. Лекин аслида-чи? Аслида Шайҳонтоҳур тумани ички ишлар бўлимининг иқтисодий жиноятчиликка қарши кураш бўлинмаси ходимларидан иборат гуруҳ ниҳоятда эҳтиёткорлик (агар товламачилар чўчитиб юборилса, изларини беркитиб, қуён бўлишлари ҳеч гап эмас-да) ва ҳушёрлик билан ишлаётган, сохта пул ижодкорларини жиноят устида қўлга тушириш чораларини кўраётган эди.

ТОВЛАМАЧИ ҚЎЛГА ТУШДИ, ЛЕКИН...

Шовқин-суронга тўла бозор арининг уясини эслатади. Биров юк келтираётган бўлса, бошқаси олиб кетмоқда. Ҳаммадан ҳам сабзавот ва ҳўл мевалар расталари томон тиқилинч. Мана йигирма ёшлардаги йигитча сотувчи деҳқон билан савдолашиб, бир килограмм турп ва ярим килограммгина шолғом харид қилди. Деҳқон йигитча узатган мингталикни олиб, қайтимини узатди. Худди шу он ҳар икки томонни ҳайратга солган воқеа содир бўлди. Орага мелиса аралашди.

— Қани, деҳқон, мана шу харидорингиз берган мингталикни бир кўрсатинг-чи?

Айби борнинг тиззаси қалтирайди, деганларидек бу саволни эшитган харидор йигит секингина жуфтакни ростлаб қолмоқчи бўлди. Бироқ энди кеч эди. У деҳқонга берган минг сўмлик пулнинг қалбакилиги маълум бўлгач, чуқур уф тортиб оёғи куйган товуқдек типирчилаб, ўзини қўйгани жой тополмай қолди. Тинтув чоғида эса унинг ёнидан яна олти дона сохта мингталик чиқди. Пулларнинг ҳаммаси ҳам бир хил серияли эди. Зудлик билан жиноятчининг шахси аниқланди. У Тошкентдаги ҳунар-техника билим юртларидан бирининг талабаси Б. Р. (айрим сабабларга кўра унинг ҳақиқий исми-шарифини ҳозирча айтмай турамиз) бўлиб, 1972 йилда қардош Қирғизистоннинг Ўш вилоятидаги Аравон туманида туғилган.

Шундай қилиб, тезкор гуруҳнинг оғир ва сермашаққат меҳнати ўзининг дастлабки натижасини берди. Калаванинг бир учи топилди! Эндиги вазифа унинг иккинчи — ҳақиқий учини топиш. Бироқ бу иш осон эмасди. Мақсадга тўла эришгунча ҳали қанчадан-қанча уйқусиз тунларни ўтказиш, узундан-узоқ йўлларни босиб ўтишга тўғри келарди.

КАЛАВАНИНГ УЧИ САНКТ-ПЕТЕРБУРГДА

Хўш, ўшлик Б. Р. пулларни қаёқдан олган? Тасодифан қўлига тушиб қолганми? Ё у билан алоқадор бирор сохта пул чиқарувчи корхона борми? Агар шундай жой бўлса, у қаерда? Ана шу ва бошқа шунга ўхшаш саволларга аниқ жавоб топиш мақсадида Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасида қўшимча махсус тезкор гуруҳ тузилди. Унга бўлим бошлиғи майор Ғайрат Қодиров бошлиқ этиб тайинланди.

Гуруҳ аъзолари астойдил ишга киришиб кетишди. Эски Жўва деҳқон бозорида қўлга олинган Б. Р. тергов қилинганида у ёнидаги сохта пулларни Сирғали туманида яшовчи Р. Р. деган кимсадан олганини айтди. Сирғалилик бу товламачининг уйидан эса ксерокопиядан чиққан 56 та сохта минг сўмлик топилди. Уларнинг иккитаси бўялган, таппа-тайёр. Номерлари ҳам Б. Р.дан мусодара қилинган пулларники билан бир хил. Сўроқ чоғида у бу пулларни Б. Р.нинг акаси «Ўзбекқоғоз» бирлашмасининг ётоқхонасида истиқомат қилувчи Б.дан олганлигини маълум қилди. Чигал калава айланиб-айланиб Р. С. га бориб тақалди. У аслида Қорақалпоғистонда туғилган бўлиб, Тошкентдаги Фарғона йўли кўчасида жойлашган 20-ётоқхонада турарди. Р. С. ҳамюрти — Амударё туманидаги «Пахтакор» давлат хўжалигида яшовчи Х. Д.га 25 та ана шундай пул сотганлигини билдирди. Бу пулларнинг жами кам-кўстсиз топиб келиниб, мусодара этилди. Аммо уларни ишлаб чиқарадиган жой ҳамон номаълум эди...

Ниҳоят аслида Бухорода туғилган, Тошкентдаги «Ўзбекқоғоз» бирлашмасида ишловчи Г. Т. қўлга олинди. У Санкт-Патарбургда яшовчи ўртоғи Андрей Агибойловни кўргани борганида дўсти Настя исмли қиз билан таништирган. У бу қиздан 450 та сохта минг сўмликни олиб, ҳар бирига 500 сўмдан ҳақ тўлаган. Текин пул бўлса, ўзини томдан ташлайдиган бу олғир шунча пулдан 100 донасини ўша шаҳардаёқ сарфлаб улгуради. 50 тасини эса ўғирлатиб қўяди. (Ўғрини қароқчи урди, деб шуни айтадилар-да). Қолган 300 тасини Тошкентга олиб келгач, ҳамқишлоқлари А. Ф. ва Д. М.ларга 20 донасини пуллайди (қаранг-а, пулни ҳам пулласа бўларкан!), 82 тасини эса сирғалилик аёллар — Р. А. ҳамда Ф. Ў.ларга беради...

Синчков изқуварлар Ўзбекистонга олиб келинган сохта пулларнинг ҳаммасини олиб мусодара этишди ва юқорида қайд этилганлардан ташқари яна бир неча кишини қўлга туширишди. Кейин эса ҳайё-ҳуйт дея Санкт-Петербургга қараб йўл олишди.

Бу жирканч ишга аралашган бухоролик эгизак С. ва А.лар Сестрицкий кўчасида жойлашган 8-уйда ноқонуний яшаб турган хоналари тинтув қилинганида, Ўзбекистондаги қалбаки пуллар билан бир хил номердаги талай сохта пуллар, мингталикни тайёрлаш учун керакли рулон-рулон қоғозлар, рангли қаламлар, катриж кукунлари топилди. Шунингдек, сохта пул тайёрловчилар сафига қўшилган, ҳеч қаерда ишламайдиган бухоролик Ж. Ж. ва Б. Ш. Горький шаҳрилик Сергей, санкт-петербурглик Ольга ҳам қўлга олинди. Бу ғаламислар ўша ерда туриб, рубль зонасидаги турли мамлакатларга қалбаки пулларни жўнатиб турарканлар. Ана шундай таъминотчилардан яна бири Анастасия бўлиб, у бунақа қалбаки пулларни «ВЕА», «Шарқ Оврупо» агентликларининг ширкат корхонаси офисида чет элдан келтирилган ксероксда тайёрлар экан...

РУСИЯ МЕЛИСАЛАРИ ТАН БЕРДИ

Тошкентда қалбаки минг сўмлик тарқамасидан анча илгариёқ Русияда бу иш авж олганди. Лекин мутасаддилар ҳар қанча уриниб-чиранишса-да, унинг ижодкорларини тополмай гаранг эдилар. Қарангки, ўзбек мелисалари бир учи юртимизга келган ғоятда чигал калавани моҳирлик билан эша бориб, унинг иккинчи — асосий учини Санкт-Петербургдан топишди. Бу ҳар икки мамлакат иқтисодиётига жиддий путур етказувчи бир офатдан қутилди, деган гап. Шунинг учун ҳам русиялик мелисалар ўзбек касбдошларига тан бериб, миннатдорчилик изҳор этишди. Тўғри-да, шундоқ биқинларидаги жиноятчиларни анча узоқда туриб, бизнинг мелисалар топиб беришса, қойил қолишмасинми?!

Айни пайтда ҳар икки мамлакатнинг бир ёқадан бош чиқарган қалбаки пул ижодкорлари ҳибсга олинганлар. Энди улар ўз мамлакатлари қонунларига мувофиқ жазога тортиладилар. Бу ҳаммага аён. Зеро, пул бўлса чангалда шўрва, деб меҳнатсиз бойликка тузоқ қўйганларнинг, жумладан сохта пул тайёрловчиларнинг ҳолига маймунлар йиғлаши аниқ. Буни турфа носозлару, нияти бузуқ текин томоқлар уқиб олишлари лозим. Акс ҳолда, биз юқорида ҳикоя қилгандек чангалда шўрва деб шўрларига шўрва тўкилиб қолиши ҳеч гап эмас...

Мурод КАЛОНХОН.

ТАҲРИРИЯТДАН: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан мамлакатимизда баравар тўлов воситаси сифатида «сўм-купон»ларнинг муомалага киритилиши айни муддао бўлди. Бу, бир томондан, эртага нима бўлади деган саволга аниқлик киритса, иккинчи томондан, ички бозоримизни барқарорлаштиради. Энг муҳими, сохта пул ясовчи муттаҳамларнинг қўлини калта қилиб қўяди. Муттаҳамларнинг қўли калта бўлган жойда эса ҳақиқий меҳнаткашларнинг қўли узун бўлади. Илоё, шундайлиги рост бўлсин.

Эҳтиёт бўлган яхши

Андижон вилоятида қалбаки пуллар тўғрисида ҳар хил миш-мишлар пайдо бўлди. Бу олди-сотди муносабатларига салбий таъсир кўрсата бошлади. Вилоят ички ишлар бошқармаси раҳбарияти матбуот орқали бу ҳақда аҳолини хабардор қилди.

Воқеа шундай бўлган экан: «яқинда пул алмашармиш», деган гаплардан чўчиган пахтаободлик фуқаролардан бири туман марказий бозорида йиллар давомида тўплаб келган 500 минг сўм жамғармасини Россиянинг 1993 йил намунасидаги пулларга алмаштиради. Яъни ярим миллион сўм эвазига 5 дона 50 минг сўмлик пул олади. Лекин бу «операция»ни ўтказган йигитларнинг автомашинага ўтириб, зудлик билан жуфтакни ростлаб қолгани уни ҳушёр торттиради. Милицияга мурожаат қилади.

Тезкор қидирув ишлари натижасида маълум бўлишича, шу йил сентябрь ойида Чечен Республикаси фуқароси К. ва унинг ҳамюртлари давлат белгиси Ж 24—06 ЧИ бўлган «Жигули» автомашинасининг ёнилғи идишига ўрнатилган мосламада катта миқдордаги қалбаки пулни олиб келишган экан.

Бу жиноий гуруҳ халқимизнинг соддадиллиги ва ишонувчанлигидан фойдаланиб, катта миқдордаги қалбаки пулни сотиб улгурган. Ҳозиргача фирибга учган фуқаролардан 105 миллион сўмдан ортиқ қалбаки пул йиғиб олинди. Мазкур иш юзасидан қидирув ва тергов давом этмоқда.

К. НИЗОМОВ.
(ЎзА).

СЎМИМ, АСЛИ ЎЗИНГ ЯХШИСАН!

«СЎМ—КУПОН»НИНГ ҚИЙМАТИ БЕЛГИЛАНДИ

Ўзбекистон Марказий банки қадрсизланган эски нусхадаги пулнинг асосий қисмини муомаладан чиқариб, «сўм-купон»нинг баҳосини 1993 йилда чиқарилган Россия рублига нисбатан — 1:1 ва АҚШ долларига нисбатан — 1150:1 қилиб белгилади. Республикада мавжуд бўлган ва янги ташкил этилган алмаштириш пунктлари валюта билан боғлиқ операцияларни ана шу нисбат бўйича амалга оширади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ

Қадриятларимиз аксини топган...

Шу кеча-кундузда қаерда бўлмайлик: хоҳ озиқ-овқат дўконларида, хоҳ деҳқон бозорларида, хоҳ кўча-кўйда, хоҳ транспортда — вақтинча муомалада бўлган рубл билан бир қаторда Ўзбекистон Республикасининг илк бор чиқарилган «сўм-купон»ларининг эркин муомалада бўлаётгани ҳақидаги фикр-мулоҳазаларни эшитиб, кўриб қувонасан киши.

Ушбу жараённи кузатган киши юртдошларимиз қалбидаги қувонч юзларида акс этаётганини сезмай иложи йўқ.

— Қувонмай бўладими, — дейди **Термиз туманидаги «Дўстлик» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи меҳнат фахрийси Норбобо ЧОРИЕВ** биз билан суҳбатда. — Ахир бу кунларни асрлар мобайнида кутдик. Кунни-кеча, барака топгур почта ходимлари нафақамни уйга келтириб беришди. Кўплаб фахрийлар қатори мен ҳам декабрь ойи нафақамни — 39 минг «сўм-купон», яъни ўз пулимизда олдим. Шунда «сўм-купон»ларимизни кўзимга тўтиё қилдим. Қаранг, ахир бунга мустақил мамлакатимизнинг герби ҳамда пахтамиз акси туширилган. Демак, уни қадрлашимиз керак, ҳар бир нарса қадри билан қимматлидир.

— Миллий пулимизнинг тутган ўрни ҳақида гапирадиган бўлсак, унга боғбондек муносабатда бўлмоғимиз лозим, — дейди **Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги «Ўткир» маҳалла қўмитасининг раиси Аҳмадхўжа ака АЗИЗОВ.** — Чунки бугун инсоф ипи таранг тортилган. Айрим нопок кимсалар пул ислоҳоти даврида ўзларининг ғаразли мақсадларини амалга оширмоқчи бўлмоқдалар. Улар биз асрлар оша эришган мустақиллигимиз моҳиятини пул билан ўлчаб, унга ғанимлик қилмоқчилар. Шу каби шум ниятлар илдизига болта уриш ҳар биримизнинг қўлимиздан келади. Бунинг учун фақат ҳушёр турмоғимиз зарур.

— Бозор муносабатларига ўтиш амалдаги иқтисодий дастуримизнинг асосий мазмунини ташкил этади, — дейди **Андижон вилоят 3-агроқурилиш тресті бошқарувчиси, Ўзбекистон халқ депутати Тоҳир ҲОТАМОВ.** — Пул ислоҳоти шу истиқболли дастурнинг муҳим бандидир. Миллий «сўм-купон»имизнинг қадрини баланд тутсак, унинг муомалага кириши билан фахрлансак, аслида фуқаролик бурчимизни уддалаган бўламиз. Бир сўз билан айтганда, мамлакатимиз фуқаролари ана шундай туйғулар билан яшамоқдалар. Улар яхши биладиларки, Ўзбекистон танлаган йўл истиқболли, тўғри йўлдир. Шундай экан, бу йўлга ғов бўлмоқчи бўлган кимсалар тутдек тўкилиб қолаверади.

Давлатимиз каби миллий пулимиз ҳам бутун дунёда тан олиниб, яқин вақт ичида халқаро муомала воситасига айланади. «Сўм-купон»имизнинг илк дадил қадами эса ана шу жараён учун қўйилган мустаҳкам пойдевордир.

А. АЛИМОВ,
журналист.

Огоҳмисиз:

ҲАЁТГА ТАЙЁРМИСАН, ҚИЗАЛОҚ?!

РЕСПУБЛИКА ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИНИНГ НАВБАТДАГИ VII ПЛЕНУМИДА ШУ САВОЛГА ЖАВОБ АХТАРИЛДИ

Пленумдан сўнг, республика хотин-қизлар қўмитаси раисининг ўринбосари Муножот НУРМАТОВА ҳамда Фарғона вилояти хотин-қизлар қўмитаси раисининг ўринбосари Салимахон ГУЛМАТОВАлар билан суҳбатлашдик.

— Назаримда, кейинги вақтларда оналаримиз қизларининг ҳаётга тайёр ёки тайёр эмаслиги борасида кўп ҳам қайғурмай қўйдилар, — дейди Муножот опа. — Ҳатто фарзандлари келинлик либосларини кийгунларича бу ҳақда ўйламаяптилар ҳам. Ими-жимида қизларини узатиб, гўё вазифаларини сидқидилдан адо этмоқдалар. Келинларимиз эса турмуш ўртоқларидан кўп нарсаларни сир тутишмоқда. Натижада, «касаллик» газак олгач, югуришга тушаяптилар.

— Оталаримиз ҳам турмуш ташвишларига ўралашиб қолишди, шекилли!

— Тўғри, аммо бу уларни масъулиятдан, оталик бурчидан четлатолмайди. Ота кўпроқ иш билан овора. У — кўча одами. Эътибор берган бўлсангиз, кейинги пайтларда қизлар орасида илмга чанқоқлик, қизиқиш сусайиб бормоқда. Мол-дунё тўплаш одат тусига киряпти. Аёлларимиз хорижга чемодан-чемодан нарса ташимоқда. У ёқдан яна нималарнидир вагонлаб олиб келишяпти. Қўмитамиз бу аҳволдан ташвишда. Уларда дунёвий билимларга қачон қизиқиш уйғотамиз! Аслида боғчалар боғчаларида, мактабларимизда бу ишни йўлга қўймоғимиз керак. Оналикка тайёрлашда мактаб, олий ўқув юртлари қандай иш олиб бормоқда? Афсуски, бу борада ҳам мақтанолмаймиз. Ишларимиз суст бормоқда. Жуда суст.

Вилоятлардаги фаолларимиз пленум ишида ажойиб таклифларни айтишди. Худо хоҳласа, ишларимиз юришиб кетади. «Соғлом авлод учун» ташвиқот бригадасини тузиш, жойларда учрашувлар, мулоқотлар ўтказиш, тўй харажатларини тартибга солиш каби масалалар тез орада ўз ечимини топа олишига ишонамиз.

— Салима опа, Самарқанд вилоят хотин-қизлар қўмитасининг раиси Бибисора Туропова ўз маърузасида ташкилот, корхона ва хўжаликларда хотин-қизлар қўмиталарини тузиш қийинчилик билан бораётганини таъкидладилар. Худди шу иш Фарғонада қандай!

— Бизда ҳам бу масала тўла ҳал қилинган деёлмайман. Аммо, жойларда худди шундай қўмиталарнинг фаолияти яхши самара бераяпти. Ахир илгари ҳам «женотдел»лар бўлган-ку. Вилоятимизда аҳолининг 51 фоизи аёллар. Аёлнинг дардини эшитадиган киши бўлмаса қийин-да. Биз ташкил этган қўмиталарда бу ишнинг келажаги порлоқлиги рўй-рост кўриниб қолди. Энди кўпгина раҳбар эркакларнинг қулоғи тинчиди.

— Андижонда ажойиб ишлар кўп экан. Вилоят хотин-қизлар қўмитасининг раиси Турсуной Содиқова республика ойнаи жаҳони шаънига танқидий фикр билдирди. Эътибор берган бўлсангиз, у киши телевидение журналистлари бир-икки лаҳзалик суҳбатни суратга олгач, жуфтакни ростлаб қолмасдан, пленум ишида тўла қатнашишлари керак эди, дедилар. Мақсад хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини ўрганиш экан, бу ҳақда уларнинг дардини эшитиш, мулоҳазаларини тинглаш мақсадга мувофиқ бўлар эди. «Останкино» журналистлари олиб бораётган «Мавзу» кўрсатувидек ажойиб ишлар қилиш керак. Токи, республикамиздаги ҳар бир хотин-қиз унга ўз дардини, ўйини айта олсин. Фикрлари билан ўртоқлашсин. Фақат сўзловчига нима дейишу нима демасликни уқтириб, кишиларнинг ғашига тегадиган кўрсатувлар қилмаслик керак. Ҳамма нарса очиқ ва самимий бўлсин. Шундагина халқнинг олқишига сазовор бўлиш мумкин. Салима опа, сиз шоиранинг бу гапларига қандай муносабат билдирасиз!

1994 йил — оила йили

— Нима дердим, албатта, маъқуллайман. Жуда тўғри мулоҳаза.

Телевидение вилоятимизда ҳам мавжуд. Биз ундан унумли фойдаланаётирмиз. «Ҳаёт нури» номли кўрсатувимиз бор. Унда биз намунали оилалар, камхарж тўйлар, хайрия кечаларини ибрат сифатида кўрсатиб борамиз. Намунали ишларни тарғиб қиламиз. Шу билан дабдабали, кимўзарга қилинаётган тўйларнинг олдини бир оз бўлса-да, олмоқдамиз. Никоҳ кечаларига қўмита вакиллари қатнашиб, келин ва куёвларни қутлашмоқда. Шу билан бирга янги оилага, қайнонага шартлар ишлаб чиққанмиз. Бу шартларга ҳаётнинг ўзи асос берган. Шартларнинг қай тарзда бажарилаётганлиги ҳамиша назорат остида. Натижа эса ёмон эмас.

Қизларимизда юксак тарбия — ўзбекона ор-номус, Ватанга, онага муҳаббат, иффат, ибо, камтаринлик кучли бўлиши учун янада чуқурроқ, масъулият билан ишлашимиз керак, ҳаёт шуни кўрсатди. Ўқув юртларида, маҳаллаларда учрашувлар, мулоқотлар уюштириб, уларга таниқли шифокор, олималарни таклиф этиш ниятидамиз.

Пленум мазмунли ўтди. Унда ҳеч ким, ҳеч бир муаммо эътибордан четда қолгани йўқ. Турли туманлардан келиб, унда иштирок этаётган вакиллар ўзларининг таклчф ва истакларини билдирдилар. Вилоятларда олиб борилаётган ишлари ҳақида жон куйдириб ҳикоя қилдилар. Қизлар ахлоқи ва одоби бўйича курслар ташкил этиш, дастурлар ишлаб чиқишга келишилди. Тегишли вазирликлар ва идораларни ҳам бу муҳим ишга жалб этиш масаласи муҳокама этилди. Қизларимизнинг ҳаётга тайёргарлиги масаласи оналаримизни безовта қилаётган экан, демак, бу масалани жиддий ҳал қилиш лозим. Токи, она ҳеч қачон безовта бўлмасин.

Мати ва суратлар муаллифи
Муҳаммад АМИН.

Эрта тушган қишнинг кўркам либослари.

Ш. ШАРОПОВ сурати. (ЎзА).

Ёшлар Иттифоқида нима гап?

8 декабрь—Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни

ҲАЁТИМИЗ ҚОМУСИ

ИНСОН! Жамики дунёвий нематлар орасида у энг улуғи, ғоят тенгсиздир. Унга устиворлик бериш, қадр-қимматини жой-жойига қўйиш, талаб ва эҳтиёжларини қондириш, манфаатларини ҳимоя қилиш инсон, жамият ва давлат ўртасидаги ўзаро муносабатнинг оқилона ҳуқуқий ечими шунда.

Ҳар қандай давлатнинг Конституцияси унда яшовчи халқнинг иродасини, руҳиятини, ижтимоий онги ва маданиятини акс эттиради. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг яратилиша Бирлашган Миллатлар Ташкилот ҳужжатларига, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясига, Халқаро ҳуқуқнинг барча эътироф этган қоидаларига қатъий амал қилинган. Икки ярим ой мобайнида умумхалқ муҳокамасидан ўтиб, халқнинг фикр хазинаси дурдоналари билан бойитилган, сайқал топган. Шундан ҳам ҳаётимизнинг халқчил қомусидир.

Республикамиз Конституциясининг асосий моҳияти ҳуқуқий демократик давлат — Ўзбекистон давлатини шакллантиришга қаратилган. Ҳуқуқий давлатнинг асосий белгиси — барча фуқароларнинг, барча субъектларнинг сиёсий муносабатларда қонун олдида тенглиги, қонунларнинг устиворлигини таъминлаш ҳисобланади.

Асосий Қонунимизга мувофиқ ҳар ким эркинлик ва шахсий дахлсизлик, ўз шаъни ва обрўсига қилинган тажовузлардан, шахсий ҳаётига аралашишдан ҳимояланиш ва турар жойи дахлсизлиги, республика ҳудудида бир жойдан иккинчи жойга эркин ҳаракат қилиш, қонунда назарда тутилган тартибда республикага келиш ва ундан чиқиб кетиш ҳуқуқига эгадир.

Ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги, ўзи истаган ахборотни излаш, олиш ва уни тарқатиш ҳуқуқига эга, амалдаги конституциявий тузумга қарши қаратилган ахборот ва қонун билан белгиланган бошқа чеклашлар бундан мустасно. Ҳар бир инсон ҳоҳлаган динга эътиқод қилиши ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди.

Конституциямизда фуқароларга жамият ва давлат ишларини бошқаришда қатнашиш сўзда эмас, амалда, бевосита ҳамда ўз вакиллари орқали иштирок этиш ҳуқуқи берилган. Фуқаролар ўз ижтимоий фаолликларини қонунларга мувофиқ касаба уюшмаларига, сиёсий партияларга ва бошқа жамоат бирлашмаларига уюшиш шаклида амалга ошириш ҳуқуқига эгадирлар.

ХЎШ, КОНСТИТУЦИЯМИЗ БУНДАН ТАШҚАРИ БИЗГА ЯНА НИМАЛАРНИ КАФОЛАТЛАЙДИ?

«**Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли. Банкка қўйилган омонатлар сир тутилиши ва мерос ҳуқуқи қонун билан кафолатланади**». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 36-моддаси).

«**Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шароитида ишлаш ва қонунда кўрсатилган тартибда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир**». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 37-моддасидан).

«**Ёлланиб ишлаётган барча фуқаролар дам олиш ҳуқуқига эгадирлар. Иш вақти ва ҳақ тўланадиган меҳнат таътилининг муддати қонун билан белгиланади**». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 38-моддаси).

«**Ҳар ким қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, шунингдек, боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқига эга**...». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 39-моддасидан).

«**Ҳар бир инсон малакали тиббий хизматдан фойдаланиш ҳуқуқига эга**». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 40-моддаси).

«Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга.

Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади.

Мактаб ишлари давлат назоратидадир». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 41-моддаси).

«**Ҳар кимга илмий ва техникавий ижод эркинлиги, маданият ютуқларидан фойдаланиш ҳуқуқи кафолатланади.**

Давлат жамиятнинг маданий, илмий ва техникавий ривожланишига ғамхўрлик қилади». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 42-моддаси).

«**Вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир**». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 45-моддаси).

«**Хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқлидирлар**». (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 46-моддаси).

«Шонли меҳнатимиз сенга—Ватаним»

ҚИШЛОҚ ЁШЛАРИ ЎРТАСИДАГИ МЕҲНАТ МУСОБАҚАСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси, республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон мева-сабзавот ва узумчилик давлат кооператив концерни, республика Агросаноат комплекси ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг қўшма қарорига асосан ҳозирги кунда республикамиз далаларида ва узумчилик, қишлоқ хўжалигининг пахтачилик, маккажўхоричилик ва дончилик, чорвачилик, боғдорчилик, узумчилик соҳасида ёшлар ўзаро беллашиб, меҳнат мусобақасининг сўнгги босқичини якунлаш ва йил натижалари асосида совринли ўринларни эгаллаш мақсадида фидокорона меҳнат қилишмоқда.

Ҳар бир соҳа бўйича уч мукофот таъсис этилган. Шунингдек, совринли ўрин учун пул мукофотлари ва Республика миқёсидаги дам олиш оромгоҳларига текин йўлланмалар ажратилган.

Ҳозир боғдорчилик, узумчилик ва дон, маккажўхоричилик бўйича дала ишлари якунланиш арафасида.

Миллий бойлигимиз — пахтанинг сўнгги мисқолларигача йиғиб-териб олиш арафасида. Тошкент, Сирдарё ва Жиззах вилоятлари пайкалларида ҳали ҳам терим қизғин кетаётир.

Чорвачиликни ривожлантириш борасида ҳам ёшларимиз тинимсиз меҳнат қилишаётир. Зеро, улар мустақил республикамиз аҳолисини гўшт ва сут билан таъминлаш ўзларининг зиммасида турганлигини чуқур ҳис этишади. Шу маънода меҳнаткаш ёшлар ўртасида ўтказилаётган бу мусобақа жуда зарур, деб ўйлаймиз.

Шуни ҳам айтиш керакки, ёшлар жамоалари мукофотга тавсия этилганида, албатта, тавсиянома хўжалик раҳбарининг имзоси билан тасдиқланган бўлиши лозим. Уни туман ва вилоят раҳбарияти мусобақалар раҳбар ташкилотларига тавсия этадилар.

Аввал маълум қилганимиздек, тавсиялар шу йилнинг 10 декабригача қабул қилинади.

ҚАДРЛИ ЁШЛАР! Мусобақада иштирок этишга шошилинг. Зора, Сиз унинг биринчи ғолиби бўлсангиз. Албатта, барчангизга омад кулиб боқишини тилаймиз.

Равшан АБДИҚОДИРОВ,
Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари бўлими мудири.

КОНСТИТУЦИЯГА БАҒИШЛАБ...

Ғиждувон тумани Ёшлар Иттифоқи қўмитаси (биринчи котиби А. Жўраев) 8 декабрда бир йилликни нишонлаш арафасида Ўзбекистон Конституциясига бағишлаб ёшларнинг давра суҳбатини уюштирди.

Кечада сўзга чиққанлар Асосий Қонунимизнинг мазмуни, демократик моҳияти ва тарихий аҳамияти ҳақида гапирдилар. Ёшлар Иттифоқи ташкилотларининг Конституцияда белгиланган мустақил ҳуқуқий қоидаларига кенг тарзда риоя қилиш, ҳуқуқий саводхонликни ошириш масалалари ҳақида фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Тадбир сўнггида туман санъаткорлари йиғилганларга шўх куй ва қўшиқлар ҳадя этишди.

БИЛДИРИШ

Шу йил 5 декабрь, якшанба куни соат 11.00 да Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биносида «Шуъла» адабий уюшмасининг иқтидорли ёш шоира Зебо Мирзаева билан учрашув бўлади. Учрашувга «Шуъла»нинг барча аъзолари ва адабиёт ихлосмандлари таклиф этилади.

ҲАРБИЙЛАРНИНГ ЎЗ БАЙРАМИ БЎЛСИН

Ҳар қандай мустақил давлат ўз халқининг бутун имкониятларини намоён қилиши, ўз қудратини кўрсатиши, ўзни яратган бойликлар, шонли ўтмиши, миллий маданияти, ўз миллий анъаналаридан ғурурланиб яшашни, ўзининг келажак авлодларига бахт ва саодат бериши истайди. Бунинг учун шу мамлакат халқини, сиёсатини ташқи кучлар таъсиридан ҳимоя қила оладиган, элнинг тинч-тотув яшашини таъминлайдиган қудратли қўшин зарур бўлади.

Бизнинг халқимиз дўстлик, биродарликнинг қадрини билади. Айни пайтда, ўз эли, қолаверса, ўз миллатининг ор-номуси учун курашмоқда қудрат ҳам топа олади. Евкур аждодларимиздан мерос бўлиб қолган ватанпарварлик, фидойилик, мардлик туйғулари бугунги авлодлар учун ҳам хосдир.

Ватанимиз ҳудудларини, халқимизнинг тинчлигини ҳушёр туриб қўриқлаётган ҳарбийлар аввало шу юртнинг фарзандларидир. Бинобарин, армияга муносабат — давлат аҳамиятига молик иш. Демак, бўлғуси ҳимоячиларимиз ўзбек аскарлари ҳарбий хизматга олдиндан тайёргарлик кўришлари лозим. Яхши умумий таълим, жисмоний чиниқиш, ҳарбий хизмат қийинчиликларига маънавий жиҳатдан тайёр бўлиш, мураккаб вазиятда ўзини йўқотиб қўймаслик, оддий хавфсизлик чораларини билиш— хизматини яхши ўташнинг кафолатидир. Ана шунда Қуролли Кучлар ҳарбий хизматчилари сафига қўшилган йигит тез орада Ватанни ҳимоя қилишга ва ўз қадр-қимматини муҳофаза этишга қобилиятли чинакам аскарга айланади.

Ота-боболаримизнинг асрий орзуси — миллий мустақилликнинг қўлга киритилиши натижасида бугун вояга етган йигитларимиз ўз мамлакатимиз ҳудудида хизмат қилишаётир. Муқаддас тупроғимизда яшаётган турли миллат вакилларининг тинчлиги, осойишталигини асрамоқдалар, Ватанимиз — Ўзбекистон Республикасининг янада гуллаб-яшнашига ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Биз азиз ёшларимизнинг мустақил Ватанимиз мудофаа кудратини мустаҳкамлашдаги бу шарафли вазифани адо этишга ҳар вақт виждонан ёндашишларига ишонамиз.

Эзгулик йўлида чекилган ҳар қандай заҳмат, машаққат ҳеч қачон эътиборсиз қолмаслиги керак. Шу жиҳатдан биз кўплаб меҳнат ва ҳарбий жамоалар, жамоатчилигининг Қуролли Кучлар кунини таъсис этиш ҳақидаги ташаббусини тўла қўллаб-қувватлаймиз.

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

Жиноятчиликка эътибор қаратилди

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Хоразм вилоят қўмитасининг навбатдаги пленуми бўлиб ўтди. Йиғилишни вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси биринчи котиби Б. Бобожонов олиб борди.

Кун тартибида дастлаб ташкилий масала кўрилди. Алишер Отажонов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг иккинчи котиблиги вазифасидан озод қилинди. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси йўриқчиси бўлиб ишлаб келган Илҳом Раҳимов иккинчи котиб этиб сайланди.

Пленумда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг навбатдаги XXVI қурултойига делегатларни сайлаш ва сайлаб қўйиладиган марказий органларга номзодлар кўрсатиш тартиблари белгиланди.

Шунингдек, пленум яна бир долзарб масала — ёшлар ўртасида содир этилаётган жиноятчиликка эътиборни қаратди. Бу борада Хоразм вилояти ҳуқуқ-тартибот органлари ва вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг истиқболдаги ўзаро ҳамкорлик тадбирлари кенг муҳокама қилинди ва тасдиқланди.

Пленум ишида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси тинчликни бўлими мудири С. Очилов қатнашди.

ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИДА УЧРАШУВ

Ўзбекистон Ёзувчилар Уюшмасида республика Қуролли Кучлари вакиллари билан учрашув бўлди. Уни Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубов очди. Ўзбекистон халқ ёзувчиси Иброҳим Раҳим — «Қуролли Кучларимиз — фахримиз» мавзуида маъруза қилди.

Сўзга чиққанлар адибларнинг мустақиллигимиз фарзанди — республика Қуролли Кучлари билан алоқани мустаҳкамлаб, ёшларни ота-боболаримизнинг қаҳрамонлик ва мардлик анъаналари, ватанпарварлик руҳида тарбиялашга хизмат қиладиган асарлар бўлиши зарурлигини, Ўзбекистон Қуролли Кучлари кунини белгилаш мақсадга мувофиқ эканини таъкидладилар.

(ЎзА).

ХИЗМАТЛАР ҚАНДАЙ, ЎҒЛИМ — Сурат муаллифи А. МИРЗАЖОН.

«Туркистон»— сизнинг газетангиз. Унга обуна бўлдингизми?

ОБУНА НАРХИ

1 ОЙГА — 1214 сўм
3 ОЙГА — 3642 сўм
6 ОЙГА — 7284 сўм
1 ЙИЛГА — 14568 сўм,

Нашр кўрсаткичи 64607.

«Шинанай ёрим, шинанай»

Сезиб турибман, сарлавҳани ўқибоқ, хаёл жилмайдингиз. Ширин бир энтикиш билан машҳур қўшиқ сатрларини ўзингизча хиргойи қилаяпсиз. Аммо бу қўшиқнинг ким томонидан юксак маҳорат билан ижро этилишини билмасангиз, билиб олинг! Сезан Оқсув. У Туркиянинг таниқли поп — эстрада қўшиқчиси. Уни Ўрта Осиёда таниқли санъаткор сифатида жуда яхши билишади. Ижросидаги қўшиқларни эса мароқ билан тинглайдилар. Балким кимдир унинг маҳоратини танолмас? Бироқ, йўлингизда дуч келган ҳар қандай ёки барга кирсангиз, хатога йўл қўйгангингизни англайсиз. Тан олиш кераки, ўзбекнинг тўй-ҳашамларида ҳам машҳур қўшиқ қайтадан қайта айтиладиган бўлиб қолди. Даврада ёш-ялангдан бўлса-ку, боз устига.

Сезан Оқсув айни пайтда Туркия эстрада мусиқасида ёрқин юлдуз бўлиб порламоқда. Машҳур бўлиш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келавермайди. Бу жиҳатдан олиб қараганда, хонанданинг омади келган. У ҳеч қачон ўзининг эришган ютуқлари билан чекланиб қолган эмас. Талабчан, тиришқоқлиги муваффақиятларга эришишида йўл келаяпти.

Энди рухсатингиз билан қаҳрамонимизнинг таржимаи ҳолига бир назар ташлайлик. Сезан Оқсув 1955 йилда Денизлида туғилган. Ота-онаси мактабда муаллим. Болалигида репортёр бўлиш орзуси билан ёнарди у. Аммо орзу-орзулигича қолиб кетди. Ота-онаси унинг бу касбни танлашига рўйхушлик бермишмади. Нима қилар журналистларни улар ёқтиришмасади. Шу билан қизалоқ қишлоқ хўжалиги факультетига ўқишга кирди. Бахтини ҳам шу ерда топди. Факультет ассистенти Энгин Оқсувга шу тарзда турмушга чиқди.

Узоқ йиллар Сезан Оқсув Измирдаги санъат галереясида ишлади. Ҳатто қозон ёқувчи, уқаловчи, менекенчи бўлди. Узига қолса рақсоса бўлмоқчи эди. Лекин рақс билан қўшиқ уйғунлашиб бормиш, томошабин сеҳрлади деявериб ҳам бўлмайди. У бунга эришди. Кўп йиллик ижоди ғунлаштиришга интилади. Натижада қўриб турганингиздек, ёмон эмас. Унинг биринчи мусиқа альбоми «Менинг навбатим келди» номи билан ихлосмандлари қўлига тегканига анча бўлди.

Шу-шу у мусиқа оламида қолиб кетди. Уйинг довруғи атрофга ёйилди. Ҳозир эса Сезан Оқсув ҳамон изланишда. Тинглювчиларнинг қалбини ром этадиган сеҳрли оҳангларни топиш илинжида ёнмоқда. У бунга эришади, бунга шак-шубҳа йўқ. Биз билган «Шинанай ёрим, шинанай» эса бор-йўғи унинг репертуаридан биттаси холос.

СУРАТДА: туркиялик эстрада қўшиқчиси Сезан Оқсув.

Муҳаммад АМИН тайёрлади.

ҲАМКАСБЛАР НИМА ДЕЙДИ?

Ёзувчи Чингиз Айтматов Қирғизистоннинг Бельгиядаги фахрий элчиси вазифасида мухтор элчиси этиб тайинланди.

* * *

Якшанбадан Тбилисида 400 граммлик нон карточкаси жорий этилди.

* * *

Ҳиндистондаги Вирла станцияси яқинида темирйўл фалокати рўй берди, натижада 15 га яқин киши ҳаётдан кўз юмди.

* * *

Таниқли француз санъаткори Франсуа Шато Алишер Навоий ролини ижро этди. Аброр Ҳидоятов номидаги театр саҳнасида 22—23 ноябрь кунлари намойиш этилган «Искандар» спектакли томошабинларда шу воқеанинг гувоҳи бўлишди.

* * *

Покистонлик адабиёт ихлосмандларнинг ҳикоячилигимизнинг ёрқин намуналаридан баҳраманд бўлишди. «Ўзбекистон ҳикоялари» Лоҳур шаҳридаги «Покистон букс энд литерари Саундз» нашриёти томонидан урду тилида чоп этилди.

* * *

Бангладешда худоннинг бергани кун 33 киши ўз жонига қасд қилиши билдирилди. Кейинги 22 ой ичида шу тарика ҳаётдан кўз юмганлар сони 21.622 кишини ташкил этади.

* * *

«Труд» газетасининг шу йил 27 ноябрь сонида сохта марказ ясама рубллар ҳақида мақола берилди. Унда айтилишича, Таганрог шаҳрида сохта рубль ясаш билан машғул бўлган жиноий гуруҳ қўлга олинган. Гуруҳ таркиби турли миллатга мансуб кишиларга тўплаган. Тўрри, улар орасида Марказий Осиёда яшовчи аҳоли йўқ. Жиноятчилар 17—24 ёш оралиғида бўлиб, икки ой мобайнида муттасил 50 минг сўмлик рублларни ясаш билан шуғулланишган. Улар ясаган жами пулнинг миқдори бир миллион сўмдан кам эмас.

* * *

Пермь вилоятида эса аничамунча киши мана шунақа ясама пулларни олиб қўйиб қолишган. Вилоятда 50 минг қимматга эга рублларгина эмас, ҳатто 500 рубллар ҳам ясама бўлиб чиқди. Бу-ку майли-я, пермликлар бозорда айирбошлаган 100 немис маркаларни ҳам рангли ксерокса ясалган бўлиб чиқибтир. Ҳар қалай, пулдан «коллекция» ясовчилар қушёр бўлишса, янглишмайди.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

АЖОЙИБ ДЎКОН

● ОДЕССАДА ғаройиб дўкон очилди. Унинг ғаройиблиги шундаки, мижоз дўкондан харид қилган буюм суммасининг 75 фоизини бир йил давомида қайтариб олиши мумкин, яъни масалан, харидор бир миллион карбованецга телевизор сотиб олса, мижозга бир йилда 750 минг сўми қайтарилади, тўғрироғи, ҳар ойда бир миллион сўмнинг 6 фоизи қайтарилади. Бу вариант ёқмаса, у пулнинг маълум қисмини дархол олиши ҳам мумкин, фақат бунда умумий сумманинг атиги 11 фоизи қайтарилади холос.

ҲИНД ДЕНГИЗИДАН КЕЛГАН МУШУК

● ОДЕССАДАГИ уйлардан бирида Мордан исмли мушук яшайди. Бироқ у ўргимушук, ҳар нарсани ўғирлаб кетаверганидан соҳиб уни безор бўлди ва шаҳарнинг бир чеккасига, денгиз қирғоғига адаштириб ташлаб келди. Бироқ бир ойдан сўнг озиб-тўзиган Мордан яна уйга кириб келди. Раҳмдил соҳиб энди эски одатини ташлаганидир деб ўйлади ва мушукни яна уйида қолдирди. Аммо мушук ўғирлик тавбасига таянмабди, яна эски фаолиятини бошлаб юборди. Соҳиб кема капитани эмасми, шу пайтда Ҳиндистонга жўнайдиган бўлди. Бу сафар мушукни ўзи билан бирга олиб кетди. Аммо мушук ярим йўлдаёқ денгизчиларнинг жонига тегди. Ҳинд денгизи портига етганда уни кемадан тушириб юборишди. Капитан мушуксиз анча хурсанд бўлди. Лекин... 6 ой ўтгач, уйга яна Мордан қайтиб келди. Бу гал у жуда озиб кетди, нигоҳи бўлса қайтанакон бошини ўзига кўтариб турарди.

● **КАЛИНИНГРАД** Россиянинг «энг қиммат» шаҳарларидан бўлиб қолмоқда. Айни вақтда, ишончли манбалардан олинган хабарларга қараганда, «энг чучмал» шаҳар ҳам шу. Бу ерда ҳар куни, киши бошига ҳисобланганда, 250 граммдан «отилади».

● **ЛЕОВА** шаҳрини Молдова чегарачилари эрталаб туриб, мамлакат билан Руминия ўртасидаги талай масофадаги симтўсиқлар олиб ташланганлигини кўриб, ҳайратдан ёқа ушлашди. Кейин маълум бўлишича, уни маҳаллий деҳқонлар ўз қўраларини ўраб олиш учун ўғирлаб кетишган экан.

● **БРИТАНИЯ** ҳукумати руҳонийлар ва шибилармонлар иборат воситачилар кўмагида Ольстер шаҳрида бошбошдоқлик қилаётган Ирландия республикачилар армияси билан махфий алоқа ўрнатди.

● **«КУБАНСКИЙ КУРЬЕР»** газетаси таҳририяти биносида портлаш юз берди. Портлаш натижасида деворлар қулади, қўшни кавартирадаги дераза ойналари синди. Энг ёмони, жабрланганлар бор: портлович қурилма ўрнатилган хонага тўташ бўлган мусаҳҳиҳлар хонасида бўлган Елена Ткачева ва Ирина Стружкина девор тагида қолишди. «Тез ёрдам» етиб келгунча Ткачева оламдан ўтди. Стружкина эса оғир аҳволда касалхонада ётибди.

● **КЕЧАГИ** кунга қадар ижтимоий тараққиёт вазири лавозимида ишлаб келган Луис Дональдо Колосио Мексикадаги Конституцион-инқилобий фирқа томонидан республика президентлигига номзод сифатида кўрсатилиши ҳукумат таркибида бир талай ўзгаришларга сабаб бўлди. Чунки президентликка даъвогар 1994 йилнинг августида бўлиб ўтадиган умумий сайловга астойдил тайёрланиш мақсадида лавозимидан истеъфо берди.

Мексика Президенти Карлос Салинас де Гортари Мехико шаҳар собиқ ҳокими Мануэль Камачо Солисни ташқи ишлар вазири этиб тайинлади.

● **АМРИҚО** Қўшма Штатларининг Сомалидаги махсус вакили Ричард Беговсен ўтган пайшанба куни Могадишода «Сомали миллий иттифоқи» раҳбари генерал Муҳаммад Фараҳ Айдид билан учрашди. Бир ярим соатлик ўзаро суҳбат давомида мамлакатдаги вазият ва мавжуд муаммолар таҳлил қилинди. Тинчликни таъминловчи кучлар аскарлари бу кунни байрам қилдилар.

● **ХИТОЙ** Халқ Республикаси Раиси Цзян Цзэминь Лиссабонга расмий ташриф буюрди. У Португалия Президенти Марио Соареш билан бўлажак музокараларда Португалиянинг Жанубий Хитой денгизи соҳилидаги мустамлакаси — Макаони Хитойга қайтариб бериш билан боғлиқ муаммоларни муҳокама қилади.

● **ЯПОНИЯДАГИ** Амриқо Қўшма Штатлари ҳарбий базаларига номаълум сабабларга кўра хавфсизлик таъминлашнинг кучайтирилган тартиби жорий этилди. Энди мазкур объектлар ҳудудига кирувчилар алоҳида махсус кўриқдан ўтадилар. Миш-мишларга қараганда, АҚШ ҳарбий базаларига қарши қўпорувчиларнинг тайёргарлик бораётган тўғрисидаги хабар хавфсизлик чораларининг кучайтирилишига сабаб бўлган.

● **ПОКИСТОН** Бош вазири Беназир Бхутто Ҳиндистоннинг Жамму ва Кашмир штатларида инсон ҳуқуқларин поймол этилаётганидан норозилик билдирди. Ҳукумат раҳбари ўз баёнотида: — Покистон — Ҳиндистон музокараларининг муваффақиятли ўтиши учун Ҳиндистон ҳукумати мазкур штатлар аҳолисига нисбатан шафқатсиз сиёсат юритишга бархам бериши керак, деган фикрни айтди.

«Футболга меҳр отамдан юққан»

Шуҳрат Мақсудовнинг номи футболсевар ўзбекларга яхши таниш. Спортчилар орасида унинг ўз ўрни, ўз жилоси, ўз ўйини бор. Биз Шуҳратни «Юлдузлар» рукнимизга бежиз таклиф қилмадик. Яқинда «Ўзбекистон футболи» газетаси ўтказган сўров натижаларига кўра, Ўзбекистон Республикасининг 1993 йилги энг яхши футболчиси деб топилган Миржалол Қосимов, Рустам Дўрмонов, Степан Атоянлардан кейин Шуҳрат тўртинчи натижани кўрсатди.

«Моҳир тўпурар»лар рўйхатининг учинчи қаторида ҳам Шуҳрат Мақсудовнинг номи турибди. У мавсумда 15 та тўп киритди.

«Ҳужум қироли» совrини энг кўп «хет-трик»ка (бир ўйинда уч ва ундан кўп тўп киритган) эришган ўйинчига берилади. Бу мавсумда Миржалол билан Шуҳрат ана шу совринни бўлишиб оладиган бўлишди. Негаки, ҳар иккала дўстнинг ҳам кўрсаткичлари бир хил эди.

Бугун «Юлдузлар»нинг навбатдаги меҳмони Шуҳрат Мақсудов айрим саволларимизга жавоб беради:

— Шуҳрат, энг яхши футболчи танловида юқори ўринлардан бирини оламан, деб ўйлаганмидинг?

— Йўқ. Нега десангиз, биринчиликдаги ўн учта ўйинда иштирок этолмадим. Жароҳат, огоҳлантиришлар... Булар ҳаммаси менга монелик қилиши керак эди. Кучли бешликдан жой олганимни эшитиб, очиғи, бироз ишонқирамай юрдим.

— Келгусида энг яхши футболчи бўлгинг келадими?

— Шундай ният қилмаган одам, футбол ўйнашни йиғиштириб қўйса ҳам бўлади. Чунки бемақсад тўп суриб, яхши ўйин кўрсатолмайсиз. Ният бўлсагина, ўйинчида шиддат, маҳорат, ирода, хоҳиш устивор бўлади. Шу ўринда дўстим Миржалолга тан бераман ва унга ҳавас қиламан.

— Миржалол билан муносабатинглар қандай?

— Миржалолни учинчи синфдан бери биламан. Ўшанда Чиғатойдаги спорт клубининг футбол тўгарагига бирга қатнардик. Футболчи сифатида тўгаракда, жамоадош сифатида «Пахтакор»да бир-биримизни танидик. Бора-бора дўстлашиб кетдик. Майдонда бир-биримизни яхши тушунамиз, ҳаётда ҳам жуда қалинмиз. Оилавий борди-келдимиз бор. Яқинда уйландим. Миржалол куёвжўралик қилди.

— Энг яхши кўрган футболчинг ким?

— Дунё футболида юлдузлар жуда кўп, бу сир эмас. Футбол қироли Пеле, Марадона, Платини, Гарринча, Гуллит, яна анча санаш мумкин. Лекин мен икки футболчига юракдан ҳавас қиламан: Ван Бастен билан Папен.

— Шуҳрат, футболни қандай бошлагансан?

— Оиламизда футболга қизиқиш катта. Ёшлигимда отам, акам телеэкран қаршисида футбол томоша қилишар, гоҳ-гоҳ бақириб-чақириб, ўйинчиларга «ур-теп» деб, ўргатиб ўтиришарди. Шунга қараб футболга меҳр отам Мирусмон акадан юққани шубҳасиз. Айнан отамнинг маслаҳати билан футбол тўгарагига борганман. Биринчи мураббийим Юрий Господарчук бўлган.

— Нималарни орзу қиласан?

— Бир нарсани ўйлаб юраман. Бирор спортчи ҳақида гапирилганда, агар у боксчи, самбо, курашчи бўлса, номидан олдин жаҳон чемпиони деган атама келтирилади. Республикамизда спортнинг бу турлари бўйича чемпионлар бор-да. Аммо футболчи ҳақида сўз кетганда бу иборани ишлатолмаймиз. Тўғри, жаҳон чемпиони бўлиш футболчининг ўзигагина боғлиқ эмас. Боксчи, шахматчи, самбочи кучли бўлса, жаҳон, Олимпия чемпионлигига якка ўзи эришиши мумкин. Аммо футболчи минг иқтидорли бўлсин, жамоа кучли бўлмаса, фойдасиз. Орзуим кучли жамоалар етишиб чиқиб, ўзбек йигитларимиз ҳам футбол бўйича жаҳон, Олимпия чемпиони каби унвонларга эришсалар.

— Айтганинг келсин.

Нодир МАҲМУДОВ,
«Туркистон» мухбири.

ПОКИЗА ВА БЕҒУБОР ИККИ ҚУТБ УЧРАШГАН ЛАҲЗА...

Абдулғани ЖУМА суратлавҳаси.

Истиқлол—менинг тақдиримда

Шароф БОШБЕКОВ:

«ЖИДДИЙ ГАП АЧЧИҚ БЎЛАДИ»

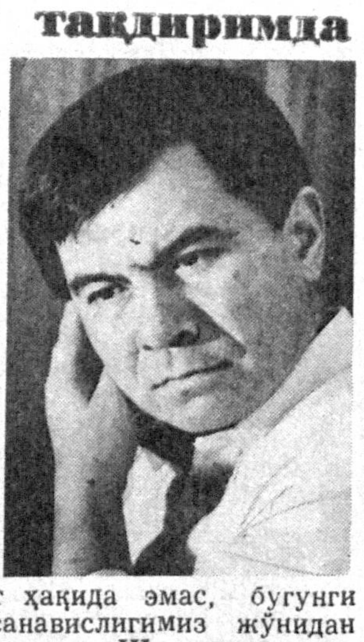

— Шароф ака, қишлоқ одамларининг ночор ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи «Темир хотин» деб номланган машҳур комедиянгиз тақдиридан эл ҳам, ўзингиз ҳам мамнун бўлсангиз керак. Аммо бир қутлуғ кун Истиқлол рўй бериб ,мутеълик асоратларидан батамом қутилмаганимизда шу ажойиб асарнинг муаллифи, яъни драматург Шароф Бошбековнинг ҳоли не кечарди?

— Бу асарнинг ғояси туғилган пайт ва унинг ёзилиш даври халқимиз учун ниҳоятда оғир кунларга тўғри келди. Ҳаммаёқ қама-қама, ана кетди-мана кетди бўлиб ётган пайтлар эди. У маҳаллар мустақиллик, эрк, ҳурлик деган тушунчалар яширин бир орзу эди, холос. Пьесанинг мустақилликка эришганимиздан кейинги тақдирини у вақтларда тасаввур қилиш қийин эди. Агар «Темир хотин» энди ҳам яшаётган, халқимизга хизмат қилаётган экан, у маълум даврнинггина маҳсули бўлиб қолмаганидан, умри узоқ эканлигидан хурсандман.

— Сизни фақат катта драматург сифатида билардик. Кейинги йилларда кино соҳасида ҳам жиддий ютуқларга эришдингиз. Айниқса, янги «Маъриф ва Шариф» киноасарингиз ҳақида алоҳида тўхталиб ўтишни истардик. Бу асар сюжет ривожи, воқеаларнинг узуқ-юлуқлиги, тилининг ўзига хослиги билан ўзбек киночилигида янгилик бўлди, чамамда. Айтинг-чи, сиз нега хоҳ кино бўлсин, хоҳ театр, кўпроқ кулгилик (гарчи бу кулгу остида аччиқ ҳақиқат ётса-да) мавзуларга қўл урасиз?

— Биринчидан, ҳазил, кулги, юмор (агар у бамаъни бўлса, албатта) ҳеч қачон меъдага тегмайди. Иккинчидан, жиддий гап дорига ўхшайди — аччиқ бўлади. Шунинг учун уни ширинроқ нарсага, яъни ҳазил-мутойиба, ҳажвга ўраб бермасангиз, томошабин «емайди, туфлаб ташлайди». Учинчидан, кулги билан асарнинг унча-мунча камчиликларини суваб юбориш мумкин. Хуллас, бу жуда ишончли усул.

— Ўтаётган умрингиздан розимисиз? Бежизга сўрамаяпмиз, чунки ижодкор тенгдошларингизнинг аксарияти бугун нолиб гапиришади: «Эҳ, ҳозирги шароит, истиқлол 10—15 йил аввал бўлгандами, бошқача ижод қилган бўлардим» деб. Сиз ҳам шундай ўйларга борасизми?

— Бандасининг пешонасига ёзилгани бўларкан: кимгадир олатасир 20-йилларда яшаш насиб этди, кимгадир уруш йилларида, бизга эса шу давр тўғри келди. У худо биздан, биз худодан юз ўгирадиган йиллар эди. Нимаям қилардик, энди нолиб, кўз ёш тўкиб ўтиришнинг фойдаси йўқ. Мен деярли ҳамма асарларимни ўша даврда ёзганман. Бир жиҳатдан кўп нарсалар таъқиқланган, атрофга қўрқа-писа аланглаб ёзганимизнинг дуруст жиҳатлари ҳам бормикан, деб қўяман баъзан. Негаки, ҳар хил тўсиқ ва таъқиқларни айланиб ўтавериб, қаламимиз чарханди, тилимиз бурро бўлиб, турли қочиримлар, сўз ўйинлари, мажоз, ишора, тагсўзли жумлалар кашф этишнинг роса ҳадисини олдик. Ким билади дейсиз, балки ҳамма нарсани очиқ айтишнинг иложи бўлганида, Чингиз Айтматов ўзининг манқурт ҳақидаги машҳур ривоятини ёзмаган, ёзишга ҳожат ҳам қолмаган бўлармиди?!

— Адабиётимизнинг ҳозиридан кўнглингиз тўлаяптими?

— Яхшиси, умуман адабиёт ҳақида эмас, бугунги пьесанавислигимиз жўнидан гаплашсак. Шу нарсани қувонч билан қайд этиш керакки, саксонинчи йиллар драматургиямизда сифат ўзгариши рўй берган давр бўлди. Маълумки, бизда аввал театр, сўнг драматургия пайдо бўлган. Кўплаб шоир, носир ва адабиётшунослар театрга таклиф қилиниб, пьеса ёзишга жалб этилган. Табиийки, улар ўз-ўзидан театрга эргашганлар ва шу-шу, режиссёрнинг талабидан келиб чиқиб асар ёзиш расм бўлган. Бу ҳол сўнгги йилларгача давом этиб келаётган эди.

Кейинги ўн-ўн беш йил ичида драматургиямизга қатор пьесанавислар кириб келди ва театрдаги об-ҳавони улар белгилайдиган бўлди. Машраб Бобоев, Ҳайит-мат Расул, Тўра Мирза, Эргаш Собиров, Равшан Қодиров, Лутфулла Маҳмудов, Иброҳим Содиқов, Шаҳобиддин Калонхонов ва бошқа талай драматургларимиз театр ҳамда саҳна санъати бўйича махсус билим олганлар. Улар қардош халқлар, Оврупо ва жаҳон драматургиясини яхши биладиган, саҳна санъати, театр назарияси бўйича режиссёрлар билан бемалол баҳслаша оладиган, ҳар томонлама чуқур билимга эга кишилардир. Улар энди театр ёки режиссёр амрига кўр-кўрона эргашиб кетаверадиган пьесанавислар эмас, уларнинг ўз овози, ўз услуби, ўз қарашлари бор. Бир сўз билан айтганда, Театр — Драматург муносабатларида мувозанат юзага келди. Бу қувончли ҳол.

Лекин пьесанавислигимизнинг бугунги аҳволи ҳақида гап кетганда бир афсусли масалани ўртага ташламоқчиман. Биз бир юз йигирма беш йиллик қаҳратон қишдан эндигина чиқдик. Чиққанда ҳам ниҳоятда ҳолдан тойиб чиқдик. Чунки тарихимиздан, минг-минг йиллик меросимиздан, маънавиятимиздан бебаҳра яшаб келдик. Қишдан чиққан киши эрта кўкламда табиат инъом этган ризқ — турли дармондори кўкатлар истеъмол қилади. Лекин бу дегани дуч келган ўт-ўланни бир четдан еявериш керак, деган гап эмас. Кейинги пайтда буюк аждодларимиз ҳақида, қатағон йилларида қурбон бўлган адибларимиз ва уларнинг асарлари асосида саҳналаштирилаётган, экранлаштирилаётган спектакль ҳамда фильмлар кўпайиб қолди. Бу — яхши. Лекин уларнинг кўпчилиги жуда чучмал, ўртамиёна, чалакам-чатти асарларки, беихтиёр, бундай спектакль ва фильм яратаётган инсонлар гуноҳ қилишдан қўрқишмасмикан, ул буюк зотларнинг руҳини чирқиратишдан чўчимасмикан, деган ўйга борасан киши. Нега у асарлар томошабинни ларзага солмаяпти? Нега томошабин лоқайд? Буюк аждодларимиз шахсининг орқасига бекиниб олиб, чучмал, бадиийятдан йироқ асарлар яратиш жуда катта гуноҳ, менимча. Буюклар ҳақида буюк асарлар яратилмоғи керак!

Бу, эҳтимол, ҳали айтганим — чанқоқликнинг оқибатидир, «йўқдан кўра, ҳарна-да» қабилида иш тутаётгандирмиз, вақти келиб ҳаммаси изга тушиб кетар. Ўшанда томошагоҳларимизда буюк аждодларимиз ҳақидаги чинакам санъат асарлари намойиш қилинар, элимизни, юртимизни дунёга танитган ўтмишдошларимиз олдидаги қарзимизнинг мингдан бирини эса-да уза олармиз. Ўша кунларга етказсин.

Сирожиддин РАУФ гурунглашди.

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН ИЖОРАТ МАРКАЗИ

1993 йил 12 декабрь — Соат 15.00—18.00

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА «СИЗНИ СЕВСАМ МАЙЛИМИ?»

жумҳурият «КАМОЛОТ» танлови ғолиби — Илҳом ИБРОҲИМОВ

жумҳурият «ҚИЗИҚЧИ» танлови ғолиби — Болтабой ТОШМАТОВ

жумҳурият «ҚИЗИҚЧИ» танлови совриндори — Назирбек УЗОҚОВлар иштирокида

Абдулла Қодирий вақфи ҳисобига Янги қўшиқ ва кулги дастури намойиш этилади. Чипталар Халқлар Дўстлиги саройида пул ўтказиш йўли билан ва нақд пулга сотилмоқда.

Тел: 45-74-66.

Келгуси сонда:

- БАҲОРНИ ШОШИРГАН КЕЛИНЛАР.
- ТАНЛОВ ҒОЛИБИГА 100 МИНГ СЎМ.

Газета саҳифаланаётганда:

СИРЛИ ГИЁҲЛАР ВА... СЕҲРГАР ҚЎЛЛАР

Энди ўн ёшдан ҳатлаган нимжонгина болакай тасодифан сариқ касаллигига чалиниб қолди. Унинг қорамтир юзи, умуман бадани сал сарғайган эди.

— Қизириқ тумани марказида яшайдиган Абдуназар деган табибга олиб боринглар, бола ўн-ўн беш кунда ҳеч нарса кўрмагандай, соппа-соғ бўлиб кетади.

Абдуназар беморга уч литрлик банкага солинган қандайдир гиёҳнинг қайнатмасини берди. Бола уни табиб белгилаган кунгача ичди. Шундан сўнг... айримлар аслида ишонқирамайроқ қараган эди — болакай тез соғайиб кетди.

Бунинг сири нимада?

Табиб Сурхондарёдаги осмонўпар тоғларда ўсадиган бир неча хил ўсимликнинг қайнатмасини тайёрлаган эди.

Вилоятда нима кўп — маккажўхори майдонлари кўп. Доришунослар маккажўхори попуги ва бошқа доривор ўсимликлар йиғишга киришдилар.

— Вилоятда фақат доривор ўсимликларни етиштириш учун 6 гектар майдон ажратилган, — дейди вилоят «Фармация» бирлашмаси бош директори Рихситилла Ғаниев. — Лекин, тоғ туманларида қанчадан-қанча доривор ўсимликлар ўсиб ётибди. Бу жойлардаги шифобахш — сирли гиёҳларни тўплашда фидокор шифокорларнинг сеҳрли қўллари ёрдамга келди.

Х. ЖОВЛИЕВ.

ТАЛАБА ҚИЗ ҚОТИЛМИ?

(Боши 3-бетда).

Л.нинг кўкрагига ёпишди. Темирдек қўллари билан қизнинг спорт кийимидан тортқилай бошлади. Қиз эса қафасда қолган кабутар каби парвоз қилолмас, фақат қаршисидаги бузуқ ниятли одам билан олишишдан ўзга чора тополмас эди.

— Ҳеч бўлмаса, менинг тақдиримни ўйланг...

— Йўқ, мен фақат бугунни биламан. Эртага худо пошшо, ким бору, ким йўқ! Тақдирга тан берасан, тамом-вассалом...

Л. ўрнидан сапчиб турди-да, эшик тарафга отилди. Аммо, очишнинг сира иложи йўқ. Шофёр қизнинг қўлидан маҳкам ушлади-да, яна ўриндиққа ўтирғизиб қўйди.

Лекин унинг қўллари ҳам темирдек қаттиқ эди. Агар ҳамла қилса, шофёрни бир уриб, учириб юбориши тайин, бироқ қанча пайт пойламасин, сира уддасидан чиқолмади.

Аслида Л.нинг қўли қаттиқлигининг сабаби йўқ эмас. У кўпинча укалари билан турли спорт машқларини бажарарди. Қўл панжаларини тугади-да, деворни муштлайди. Бармоқлари тошдек қаттиқ. Бир гал 90 сантиметр баландликка ирғиб, биринчи ўринни олганида синфдошлари ёқасига туфлашиб:

— Худди эркакка ўхшайди, бунча чаққон? — дейишганди. Ҳозир эса, мана, ҳаёти қил устида турганда бу чаққонлигию, қўли қаттиқлигиям унга заррача наф бермаётган эди. Аммо, барибир, ўжарлиги тутиб йигитга чап берди. Шофёр қиз билан олишиш бефойдалигини англади. Силласи қуриб, ўтириб қолди.

— Юринг, уйингизга олиб боринг, нима қилсангиз ҳам розиман, — деди Л. йигитга айёрона боқар экан. Шофёр қизнинг илтижоли сўзларига қулоқ солдими, шартта кабинага ўтирди-да, автобусни елдек учириб ҳайдаб кетди. Сўнгра хилват бир жойга боргач, тўхтатди-да, яна қўзичоққа ҳамла қилган бўри каби шайланди.

Бу гал қизнинг ҳам қони қайнаб, кўзлари ола-кула бўлаётган эди. «Нима қилай, ҳаётим хавф остида, бошқа иложи йўқ... — У сумкасидаги кичкина совға-пичоқчани пайпаслаб топиб олди. —Энди шундан нажот кутаман, қандай бўлмасин, ўзимни асрасам бўлди». Л. шофёрнинг ўнг елкасига — артерия қон томири ўтган жойга таваккал қилиб пичоқчани санчиб олди.

Шофёр эса энди қутуриб ҳужумга ўтган эди. Л.нинг кўзига ҳеч нарса кўринмас, ғазабдан қалтирар, шофёрнинг ҳамласидан қандай қилиб бўлмасин, омон қолишни ўйлар эди.

Яна пичоқча иш берди. Шундан кейин сал вақт ўтмай, шофёр гурсиллаб, автобус ичига ағдарилди.

Л. нима қиларини билмай, тошдек қотиб қолди. У бошини чангаллаганча бир пас ўзини ўнглаб олиш, нафасини ростлаш учун турди.

Сўнгра ақл-ҳушини йиғиб олиб, автобус кабинасига югуриб борди-ю, эшигини шартта очиб, атрофга аланглай бошлади. Бироқ, яқин жойда бирор кишининг қораси кўринмас, қуёш ботишига оз вақт қолган, бир пасдан сўнг қоронғулик қоплаб, ҳаммаёқ зимистон бўлиши тайин эди. «Ҳаммаси тамом! Мабодо шофёрнинг жони узилган бўлса мени албатта қамоққа тиқишади! Севган йигитимни ҳам, ота-онамни ҳам кўрмайман кейин! Лекин... Лекин чиндан ҳам мени севса, қамоқдан қайтганимдан сўнг ҳам турмуш қураверамиз! Агар севгиси ёлғон бўлмаса... Агар муҳаббат деган нарса дунёда бор бўлса...»

Л. атрофга олазарак термулар эди.

Озроқ юргач, мол боқиб юрган болаларга дуч келди.

Унинг усти ҳам, қўллари ҳам қон, кийимлари қон ва йиртилган, кўзлари чақчайган бир аҳволда эканлигини кўриб, болалар ҳам ажинага дуч келгандай саросимага тушиб қолишди.

— У ер-р-да, ҳу-у, ҳу анови ёқда мен бир шўппирни ўлдириб келяпман... Менга мошин тўхтатиб беринглар, район милисасига боришим керак...

Л. дамини ростлаб ололмаган, ит қувган каби ҳарсиллаб нафас олар, энди ҳаммаси тамом, дегандек шалвираган бир аҳволда эди.

Шу пайт тракторини тариллатиб бир киши ўтиб қолди.

— Мени районга ташлаб ўтинг, — дадиллашди Л. тракторчини зўрға тўхтатиб.

— Э, нима қиламан бошимни оғритиб, ҳар куни милиса, судга.. чақиравериб, калламни гаранг қилади.

Бироқ шундай дегани билан тракторчи яхши одам экан, охири рози бўлди. Л.ни туман марказига олиб борди...

* * *

Кейинги пайтда тақдири чалкаш, айрим нопок одамларнинг беўхшов қилиғи оқибатида ҳаёти бутунлай остин-устун бўлиб кетган қизлар камми? Наҳотки инсон бир лаҳзалик ҳузур-ҳаловат, ҳирснинг қурбони бўлса? Ахир, кишига энг улуғ неъмат — ҳаёт, яшаш ҳуқуқи фақат бир марта, ҳа, фақат бир мартагина бериладику? Бироқ, баъзилар ҳаётни ёлғиз кайфу-сафодан иборат деб англаб хато қилмаяптимикин?

Р.нинг тақдири, ҳаётига нуқта қўйган кўнгилсиз воқеа бунга далил эмасми?

Мана, энди болалари, оила аъзолари бир умр уни кўришмайди, ота, отажон деб олдига чопқиллаб чиқадиган болакайларнинг кўзларида адоқсиз мунг, бу дунёдан нимадир кам, кемтик бўлиб яшаб ўтадилар, сағирликнинг аччиқ таъмини татийдилар.

...Шофёрнинг ўлими фактини текшириш узоққа чўзилмади. Лекин Р.нинг оғайнилари прокурор кабинетидан бир қанча вақт нари кетмадилар. Уларнинг саволи шундай:

— Нега қизга жазо берилмайди?

Район прокуратураси терговчиси эса қуйидагича қарор чиқарди. **1. Р.нинг ўлими факти бўйича Л.га нисбатан Ўзбекистон Республикаси жиноят кодексининг 84-моддаси билан қўзғатилган жиноят иши ушбу қарорнинг баёнот қисмида кўрсатилганларга кўра ҳаракатдан бекор қилинсин.**

2. Бу ҳақда манфаатдор томонларга хабар қилинсин.

3. Қарордан норози томонлар юқори турувчи прокуратура органига шикоят қилиш ҳуқуқига эга эканлиги тушунтирилсин».

— Қизнинг қамалмай қолишига сабаб — унинг ўзини-ўзи ҳимоя қилиш учун чорасиз йўл тутганлигидир, — дейди туман прокурори. — Шунинг учун қарор жуда тўғри чиқарилган, деб ҳисоблайман.

Сўнгра бир варақ қоғозни қўлимга тутқазди-да, ўқиб кўринг, деди.

Унда бошқа ўнлаб шофёрларнинг (айнан шу автокорхонада ишлайдиган!) қонунга зид ҳатти-ҳаракатлари тўғрисида фикр юритилган.

Қизиқ, ҳатто ўзи билан бирга ишлаган, бир бокира қизнинг номусига тегмоқчи бўлиб, ҳаёт шами бевақт сўнган инсоннинг ўлими автокорхонадаги шофёрларга сабоқ бўлмадимикан? Наҳотки корхона раҳбарлари бу масалага енгил-елпи қарайдилар? Наҳотки, бебош шофёрларнинг тизгинсиз қилиқлари ҳатто ҳамкасби ўлимидан сўнг ҳам тийилмаса?

Аммо... нима бўлганида ҳам инсон тақдирнинг тасодифларга тўла ҳамласидан барибир қочиб қутулиб кета олмайди, деган ўй ҳам дилни ўртайди.

Л. билан бир хонада уч соат гурунглашдим. «Ўша воқеадан афсусдамисиз?» У эса: «Йўқ, сира, мабодо шундай қилмасам, ўзимни ўлдирган бўлардим», дейди. Уни синаш учун яна савол ёмғирини ёғдира бошлайман:

— Табиатингиздаги заиф жиҳатлар нимадан иборат?

— Мен сал бетга чопар, ўжарроқ қиз бўлиб ўсдим.

— Ҳозир ўқияпсизми?

— Йўқ, ишламоқчиман. Энди билим юртига қайтиб бормайман, сира кўнглим йўқ...

— Кўнгил берганингиз?..

— Келиб далда бериб кетди. Бироқ у билан учрашувларимиз ҳақида ҳатто ота-онамга ҳам оғиз очган эмасман...

Талаба қиз Л.нинг қисматига доир чизгиларни тугаллаётганимда бироз сесканган, хира тортган кўнглимни ёруғ нур илитгандек бўлди. Эҳтимол, бу ҳуқуқни муҳофаза қилиш маҳкамаларининг бир бокира қиз тақдирига лоқайд қарамаганлигидан суюниш туфайлидир.

Дарвоқе, мустақил Ўзбекистонимизнинг Конституциясида ҳам ҳар бир инсоннинг ҳуқуқи поймол этилмаслиги кафолатланган-ку. Талаба қиз Л.нинг тақдири давлатимизда қонун устиворлигини кўрсатувчи бир далил эмасми?

Жовли ХУШБОҚОВ,
«Туркистон»нинг Сурхондарё вилояти бўйича мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН:

Мана, муҳтарам муштарий, икки кишининг чигал тақдирига оид фожеа тафсилотлари ва унга журналист муносабати ўз аксини топган мақола билан танишдингиз. Хўш, сизнинг фикрингиз қандай?

Биз мақола қаҳрамонининг тўлиқ исмини келтирмадик. Унинг ҳали ҳаётдан умиди катта. Энг даҳшатлиси бундай фожеалар баъзи жойларда содир бўлмоқда. Юқорида тилга олинган воқеада бокира қиз ғолиб чиқди. Сўнгги йўлни танлаб ўз номусини сақлаб қолди. Ушбу фожеа ҳақида ўйлаганда баъзи эркакларнинг бир неча дақиқалик кайф учун, ҳатто қизи, синглиси тенгиларнинг ҳаётини барбод қилишдан қайтмаётганликларини эшитиб ёқа ушлайсан! Наҳотки баъзи йигитлар шунчалик тубанликка боришса. Сиз нима дейсиз азиз мухлислар. Л. тўғри қилдими? Ё?.. Мактубларингизни кутамиз.

Бош муҳаррир: Ғаффор ҲОТАМОВ.

Таҳрир ҳайъати: М. АБДУСАМАТОВА, А. АҲМЕДОВ (Бош муҳаррир ўринбосари), З. МАМАДАЛИЕВ, Ж. РАЗЗОҚОВ, К. РАҲИМОВ, З. РИХСИЕВ (масъул котиб); С. РУСТАМОВ, Б. ЮСУПОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ *ва* "ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент, Матбуотчилар кўчаси 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма 58353 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Г-643 Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 20.30.

1 2 3 4 5 6